

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. i. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIV.

Celovec, petek, 27. november 1959

Štev. 48 (915)

Gospodarska združitev Evrope

je glavni cilj novoustanovljenega Malega svobodnega tržišča

Sedem držav — Avstrija, Danska, Norveška, Portugalska, Švedska, Švica in Velika Britanija — je zadnji petek položilo temelje novemu gospodarskemu združenju, ki so mu dali ime Evropsko združenje svobodne trgovine. Ker pa je glavni cilj tega združenja v tem, da bi čim prej našli pot do splošne gospodarske združitve v Evropi, pravijo novi zvezi tudi Malo svobodno tržišče, ki naj bi se polagoma razširilo v splošni Evropski trg.

Zunanji in trgovinski ministri omenjenih držav so se na dvodnevni konferenci v švedski prestolnici Stockholm sporazumeli glede načelnih vprašanj v zvezi z novim gospodarskim združenjem ter ob zaključku podpisali uradni sporazum in posebno resolucijo, v kateri pojasnjujejo namen in pomen te organizacije. Posebej so ugotovili, da ustanovitev Malega svobodnega tržišča nikakor ne pomeni nove delitve Evrope, marveč je namen združenja, da skuša najti oblike in možnosti čim ožjega sodelovanja z Evropsko gospodarsko skupnostjo. Želja po gospodarskem sodelovanju vseh evropskih držav je izražena tudi v istem delu sporazuma, ki pravi, da se Malemu svobodnemu tržišču lahko pridruži vse države. Izrecno pa se države-članice Malega svobodnega tržišča priznavajo k nadaljnjemu sodelovanju z vsemi državami, ki so vključene v organizacijo za gospodarsko obnovo Evrope OEEC.

Na konferenci ministrov v Stockholmu so se sporazumeli, da bodo včlanjene države po možnosti vsaj do konca marca 1960 ratificirale pogodbo, še prej pa se nameravajo ministri ponovno sestati na Dunaju, kjer bi proučili zadnje priprave za uzakonitev sporazuma.

Na področju gospodarske politike so si

Avstrijski konzulat v Ljubljani

Avstrijska tiskovna agencija APA poroča iz obveščenih krogov, da bo v kratkem odprt avstrijski konzulat v Ljubljani. Agencija poudarja, da je tak načrt obstojal že dalj časa in da se je uresničitev zavlekla samo zaradi finančnih težav.

V tej zvezi je tudi slišati, da je za avstrijskega konzula v Ljubljani baje predviden dosedanj ravnatelj deželnih uradov na Koroškem Karl Nowele. Zanimivo je, da je bil na zadnji seji koroške deželne vlade v torek imenovan za novega ravnatelja deželnih uradov sedanji prezidialni šef urada koroške deželne vlade dvorni svetnik dr. Othmar Hauer, ker je dosedanj ravnatelj Nowele zaprosil za upokojitve s koncem tega leta.

Leta 1961 bo drugi „dunajski kongres“

Pravni odbor Glavne skupščine OZN je z veliko večino sklenil navodilo generalnemu sekretarju Hammarskjöldu, da najkasneje aprila 1961 skliče mednarodno konferenco, ki naj bi izdelala novo konvencijo o diplomatskih pravicah in imunitetah. Sklenjeno je bilo, da se k sodelovanju na tej konferenci povabijo samo države, ki so včlanjene v OZN.

Za izvedbo konference so se potegovala tri mesta: New York, Ženeva in Dunaj. Končno pa je bilo sklenjeno, da bo konferenca na Dunaju, ker se je avstrijska vlada ponudila, da prevzame vse presegajoče stroške. Na odločitev Avstrije je nedvomno veliko vplivalo dejstvo, da je bila že prva konvencija o diplomatskih pravicah v glavnem sklenjena na Dunaju, ko je tam zasedal zgodovinski kongres 1814—1815, na katerem so po končanih napoleonskih vojnah preuredili Evropo.

države, ki so se povezale v Malo svobodno tržišče, zastavile naslednje cilje: zagotovitev gospodarskega napredka in finančne stabilnosti, jamstvo za lojalno konkurenco med državami-članicami, zavarovanje pred neenako oskrbo s surovinami, harmonični razvoj in razširitev svetovne trgovine ter postopoma odstranitev vseh ovir, ki ovirajo ta razvoj. Kot glavni pogoji za doseg teh ciljev navajajo postopno odpravo carin ter omejitev medsebojne trgovine, zato so sklenili, da bodo s 1. julijem 1960 znižali carine za 20 odstotkov in vsako naslednje leto za nadaljnjih 10 odstotkov, tako da bi do leta 1970 odpravili vse uvozne carine za blago iz včlanjenih držav. Poleg tega uvoza iz včlanjenih držav ne smejo obremenjevati davki in do 1. januarja 1970 morajo biti odstranjene vse omejitve uvoza iz teh držav. Pač pa obdržijo včlanjene države vse pravice in samostojnosti napram državam izven Malega svobodnega tržišča in se novo združenje razlikuje od EGS tudi v tem, da ne določa enotnih tarif za zunanjo trgovino ter posamezne članice niso podvržene direktivam supranacionalnih organov.

Sklenitev sporazuma o Malem svobodnem tržišču je razumljivo izzvala živahne

komentarje po vsem svetu, posebno pa v Evropi. Mnenja so sicer deljena in na eni strani pozdravljajo gospodarsko združenje sedmih dežel, medtem ko na drugi strani svarijo pred trgovinsko vojno med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Malim svobodnim tržiščem, vendar je večina mnenja, da bo zdaj lažje doseči nadaljnje združevanje evropskih držav. Na obeh straneh poudarjajo, da je treba zdaj nujno vzpostaviti sodelovanje med obema gospodarskima blokoma, kar bodo skušali doseči po diplomatski poti.

Za Avstrijo je vključitev v Malo svobodno tržišče toliko večjega pomena, ker se ji odpirajo možnosti vsaj posredne povezave z EGS, ko se zaradi svoje nevtralnosti sama ne more neposredno vključiti v to zvezo, ki ima poleg gospodarskih tudi politične namene. Vicekancler Pittermann in zunanji minister Kreisky sta v tej zvezi izjavila, da bi bila Avstrija v primeru trgovinske vojne med obema blokoma zaradi svoje trgovinsko-politične usmeritve najbolj prizadeta, zato mora stremeti za tem, da pride čim prej do medsebojnega zbližanja med Malim svobodnim tržiščem in Evropsko gospodarsko skupnostjo in v nadaljevanju do povezave med vsemi državami Evrope.

Predsednik FLR Jugoslavije mašal Tito:

Sporazumi med velikimi silami

ne smejo iti na račun in škodo malih narodov

V nedeljo je predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito v Paračinu v Srbiji slovesno izročil svojemu namenu nov odsek (104 km) moderne avtoceste, ki bo po dograditvi povezovala vse predele države od Slovenije pa do grške meje. Novi predel avtoceste so mladinske delovne brigade ob sodelovanju z gradbenimi podjetji dogradile sedem dni pred določenim časom ter tako poklonile domovini veličastno darilo za praznik republike.

Po otvoritvi je imel maršal Tito govor v Nišu, kjer se je zbralo okoli 100.000 ljudi iz mesta in okolice. V svojem govoru je najprej poudaril velikanski delež mladine

pri izgradnji domovine ter nato govoril o problemih socialistične preobrazbe na vasi in o nujnosti enakomernega gospodarskega razvoja celotne države. Drugi del svojega govora pa je posvetil problemom zunanje politike in posebno obširno govoril o sestanku na najvišji ravni, o koeksistenci med bloki, o trenutnem položaju v azijsko-afriških deželah ter končno o sodelovanju med balkanskimi državami.

Ko je govoril o sestanku na najvišji ravni, je maršal Tito poudaril, da do priprav za to srečanje nikakor ni prišlo po naključju in samo od sebe, marveč je to sad vztrajnega boja miroljubnih sil sveta, da

Državni praznik FLR Jugoslavije

Jutri bodo po vsej Jugoslaviji slovesno obhajali obletnico ustanovitve nove demokratske in socialistične republike, katere temelji so bili položeni na zgodovinskem v bosanskem mestecu Jajce. Takrat so se zasedanju AVNOJ-a 29. novembra 1943 zastopniki vseh jugoslovanskih narodov, ki so se uprli tujemu nasilju ter začeli junško borbo za osvoboditev domovine, zbrali na zasedanju prvega parlamenta nove Jugoslavije ter kot zakonodajno telo ustvarili pogoje za osnove svobodne demokratske države, domovine enakopravnih narodov.

V zadnjih šestnajstih letih so jugoslovanski narodi izbojevali častno zmago nad fašizmom ter dosegli zavidljive uspehe pri obnovi in izgradnji med vojno popolnoma porušene domovine. Velike uspehe pa je nova Jugoslavija dosegla tudi s svojo dosledno politiko ter je njen ugled v svetu naraščal iz leta v leto. Danes pripada Jugoslaviji vodilna vloga med državami, ki se s politiko neodvisnosti in nepovezovanja z bloki dosledno borijo za enakopravne odnose med narodi in državami, za mirno poravnava sporov ter za ohranitev miru v svetu.

Ob svojem velikem prazniku jugoslovanski narodi lahko s ponosom gledajo na uspehe, ki so jih dosegli v izgradnji socialistične domovine ter na ugled, ki ga uživa ta njihova domovina v svetovni javnosti.

se prepreči nova svetovna vojna, da se prepreči izdelovanje atomskega orožja in da čimprej pridemo do rozoročitve. Mi smo vedno menili — je dejal maršal Tito — da je mogoče najti izhod samo v koeksistenci, v aktivni koeksistenci in medsebojnem sodelovanju. Konferenca najvišjih mora take stvari urediti samo v načelu, o dokončni ureditvi problemov pa morajo govoriti Združeni narodi, kjer se morajo vsi zastopniki narodov sporazumeti in te stvari dokončno urediti.

Nato je govoril o problemu koeksistence in dejal, da pod tem imenom nekateri razumejo, da bi morali uresničiti koeksistenco med bloki. Koeksistence med bloki pa ne more biti, ker je to stalna nevarnost. Razen tega takoj nastane vprašanje, kaj je s tistimi, ki niso vključeni v bloke. Na svetu je na milijone in na sto tisoč milijonov več ljudi v tistih deželah, ki so zunaj blokov, kakor v tistih, ki so vključene v bloke. Menim, da je koeksistenca med blokoma napačna pot in se tisti, ki jo oznanjajo, motijo, ker bi imeli v tem primeru stalno nevarnost, da bi prišlo do določenih razgovorov in dogovarjanja o razdelitvi interesnih sfer na račun drugih malih narodov, predvsem pa tistih, ki ne pripadajo blokom. Če bi prišlo do tega, da so velesile, ki lahko vladajo malim in ki so lahko nekakšen varuh malih narodov, tedaj to ne bi bila nobena ureditev spornih problemov. To bi bili samo v drugi obliki isti elementi, ki smo jih imeli doslej in ki bi v prihodnje pomenili novo nevarnost novih spopadov.

Svetovni tisk je objavil obširne odlomke iz govora maršala Tita ter poudaril zlasti del, v katerem je govoril o koeksistenci odnosno nevarni poti koeksistence med blokoma, ko naj bi velesile sporazume sklepale na račun malih narodov. Z zanimanjem pa je svetovno časopisje spremljalo in obširno komentiralo tudi nedavni plenum CK Zveze komunistov Jugoslavije v Beogradu, kjer je maršal Tito kot generalni sekretar kritično nakazal posamezne pomanjkljivosti in napake v članstvu in vodstvu partije ter obširno govoril o potrebnih oblikah in smernicah v gospodarski politiki.

Proračunska razprava v parlamentu

Državni proračun za leto 1960 je bil prejšnji in ta teden predmet razprav v finančnem pododboru parlamenta, ki ga je v sredo potrdil brez večjih sprememb. Zdaj bodo o njem razpravljali še na plenarnih sejah parlamenta.

Pri obravnavi posameznih delov proračuna je prišlo do številnih stvarnih pripomb s strani govornikov posameznih strank, povedane pa so bile tudi mnoge besede brez vsakega pomena, ker je bilo splošno ugotovljeno, da so državna sredstva v pretežni meri že vnaprej tako vezana, da ni mogoče zadostiti še dodatnim potrebam in upravičenim zahtevam. Celotno pri projektih, ki se izvajajo že več let, se je pokazalo občutno pomanjkanje denarja. To velja tudi za gradnjo avtoceste Dunaj—Salzburg in je minister Bock celo omenil možnost, da bodo morali dela sredi leta 1960 ukiniti.

Podobno je pri sredstvih za železnice in pošto, kjer napovedujejo občutno povišanje tarif s pričetkom prihodnjega leta. Vendar so posamezni poslanci v tej zvezi priznali, da bi podražitev železnice in pošte nujno privedla do porasta cen na drugih področjih, torej do splošne podražitve. Med razpravo o vprašanju kmetijstva je socialistični poslanec Winkler zavrnil trditve, češ da so socialisti proti interesom

kmetov ter poudaril, da med kmeti in mestnimi prebivalci ne obstoja interesnih nasprotstev. Ponovno je bila naglašena tudi potreba po novem kmetijskem zakonu, vendar je v tej zvezi aktualno tudi vprašanje kmetijskih delavcev.

Zelo živahna je bila razprava o vojaščini in je moral obrambni minister Graf preslišati marsikatero kritično pripombo. Številni so bili očitki, da v avstrijski vojski še daleč ni vse v redu ter se pogosto dogajajo primeri neodgovornega šikaniranja mladih vojaških obveznikov, ki vse preveč spominjajo na neslavne razmere v nemški vojski. V neprijetnem položaju pa se je znašel tudi finančni minister Kamitz, ko so obravnavali področje finančne uprave ter so številni poslanci opozorili na razne pomanjkljivosti pri finančnih uradih, ki kažejo neenakopravno ravnanje z davkoplačevalci, ker delajo neupravičene razlike med imovitimi in revnejšimi sloji prebivalstva. Minister Kamitz je bil v tej zvezi prisiljen priznati, da tak nered dejansko obstoja, da pa ni v stanju najti primerne ukrepe za odpravo nedostatkov.

Med proračunsko razpravo v finančnem pododboru je govorilo 252 govornikov vseh treh v parlamentu zastopanih strank in so bili stavljeni tudi številni predlogi glede posameznih postavk v proračunu.

Deželni proračun 1960 obsega nad pol milijarde šilingov

Finančni referent koroške deželne vlade deželni svetnik Sima je prejšnji petek predložil deželnemu zboru deželni proračun za leto 1960, ki znaša več kot pol milijarde šilingov. V rednem proračunu so predvide-

Koroški nemški tisk o slovenski gimnaziji

Dem Bundesrealgymnasium und- gymnasium für Slowenen in Klagenfurt hat, wie die APA meldet, das Bundesministerium für Unterricht wegen der grossen Schülerzahl in der ersten Klasse die Führung einer Parallelklasse genehmigt. Die Klasse, die 52 Schülerinnen und Schüler zählte, wurde am 6. November geteilt. Diese Anstalt, die mit Erlass vom 9. Mai 1957 geschaffen wurde, zählt nun insgesamt 183 Schülerinnen und Schüler...

An Lehrbüchern wurden bisher fünf in slowenischer Sprache von den Lehrern selbst geschaffen, vom Ministerium approbiert und im Abzugverfahren hergestellt, weitere drei werden bis Weihnachten fertig. Vorübergehend wurden vom Bundesministerium slowenische Lesebücher aus Triest genehmigt, die seinerzeit von den Alliierten herausgebracht worden sind.

Als die grösste Schwierigkeit bezeichnet der Direktor des Bundesrealgymnasiums und- gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt Dr. Tischler den dauernden Nachmittagsunterricht.

Die slowenische Anstalt hat keinen Turnplatz, denn der Deutsche Turnverein, auf dessen Platz in Herbergarten sonst die Schüler der Realschule turnen, hat es als undenkbar bezeichnet, dass sich auf seinem Turnplatz slowenischsprechende Schüler tummeln. So muss der Turnunterricht in Freien einstweilen auf der Kreuzbergwiese, die zu den öffentlichen Anlagen gehört, erteilt werden.

Gesetzlich vorgesehen ist ein Fachinspektor für die mittleren Lehranstalten mit Slowenisch als Unterrichts- oder als Fremdsprache, doch wurde die Stelle noch nicht besetzt. Die Korrespondenz mit den vorgesetzten Dienststellen erfolgt in deutscher Sprache.

„Kärntner Landes-Zeitung“, 13. 11. 1959

Die „Autria Presseagentur“ hat kürzlich eine Nachricht gebracht, die als Alarmzeichen gewertet werden müsste. Die Schüler des slowenischen Gymnasiums in Klagenfurt dürfen nicht den Herbert-Garten, wo sonst die Schüler des Realgymnasiums turnen (in dessen Gebäude auch das slowenische Gymnasium untergebracht ist) benutzen. Weshalb nicht? Der Platz gehört dem „Deutschen Turnverein“ (den es statutarisch gar nicht gibt) und der hat es als untragbar bezeichnet, dass sich auf seinem Turnplatz slowenischsprechende Kinder tummeln.

Diese Nachricht wird ruhig hingenommen, wie eine Meldung über die Verlegung eines Viehmarktes, obwohl sie etwas derart Ungeheuerliches darstellt, dass man sie in unseren Breiten für unmöglich halten müsste. Aber es besteht kein Zweifel darüber: die Meldung ist richtig, denn sie wurde auch von der amtlichen „Kärntner Landes-Zeitung“ gebracht.

Meldungen, dass man in Amerika solche Massnahmen gegen Neger ergreift, sind wir schon gewohnt. Wenn das so weitergeht bei uns in Kärnten, dann werden wir bald auf Geschäften und Gaststätten Aufschriften wie „Slowenen und Hunde unerwünscht“ lesen können. Es würde nicht mehr wundern, wenn man beantragen würde, für Slowenen eigene Autobusse und Eisenbahnwaggons laufen zu lassen und auf den Bahnhöfen getrennte Wartezimmer einzurichten.

Vielleicht findet sich noch einmal ein Richter, der einen Mörder nicht verurteilt, weil der Ermordete ein Slowene war. Alle diese Perspektiven sind im Bereich des Möglichen, wenn solche Begründungen zur Ablehnung der Benützung eines Turnplatzes für eine Schule von seiten dieses Turnvereines einfach zur Kenntnis genommen werden.

Die Landesregierung, der Landeshauptmann haben noch mit keinem Wort zu dieser chauvinistischen Unversöhnlichkeit Stellung genommen. Sind die Leute an der Spitze der Koalition etwa mit dieser nationalistischen Diskriminierung eines Teiles unserer Kärntner Bevölkerung einverstanden? Es scheint fast so.

Man hat seinerzeit nichts unternommen, als Schüler dieser slowenischen Lehranstalt auf dem Wege zur Schule als „Tschuschen“ beschimpft und verprügelt worden sind. Im stillen hat man gehofft, dass diese Schule ja ohnehin infolge Schülermangels bald eingehen werde. Dies war ein Irrtum, denn heute sind in der Anstalt 183 Schüler. Für die erste Klasse waren die Anmeldungen so zahlreich, dass sie geteilt wurde und ab 6. November zwei bis drei Klassen geführt werden müssen.

„Volksstimme“, 21. 11. 1959

ni dohodki in izdatki v višini 459,5 milijona šilingov, kar je za 30 milijonov več kot v letošnjem letu. Tako imenovani eventualni proračun znaša 22,5 milijona šilingov in je za 7 milijonov višji kot letos. Izredni proračun pa predvideva dohodke in izdatke v višini 54,6 milijona šilingov in se je torej v primerjavi s letom 1959 povišal celo za 23,6 milijona šilingov. Posebej je treba ugotoviti, da so izdatki v vseh treh delih proračuna kriti z ustreznimi dohodki, to se pravi, da je proračun za leto 1960 v celoti izravnano.

Posebnost tega proračuna je vsekakor v tem, da predvideva skoraj polovico — 241,3 milijona šilingov — vseh sredstev za investicije, kar je največjega pomena za nadaljnji razvoj gospodarstva in zagotovitev polne zaposlitve. V primerjavi s tekočim letom se bodo sredstva, namenjena za investicije, povečala za dobrih 65 milijonov šilingov, dočim se bo celotni proračun povečal za 61,2 milijona šilingov ali 12,9 %.

Iz predloženega proračuna je razvidno, da se bodo osebni izdatki povečali za 15 milijonov, od katerih jih že samo na 14. mesečno plačo odpade 12 milijonov. Za sto odstotkov so se povečala sredstva za poklicno šolstvo (na 4 milijone), medtem ko so poleg ostalih sredstev za pospeševanje kmetijstva in kmetijske šole predvideni 3 milijoni šilingov za izgraditev nadaljnje kmetijske šole v Št. Vidu ob Glini. O slovenski kmetijski šoli odnosno dotacijah že obstoječim slovenskim šolam pa v proračunu ni

govor! Posebno podporo predvideva proračun nadaljnji gradnji stanovanj, za katero je v rednem proračunu predvidenih 51,3 milijona ali 11,2 % celotnega proračuna, kar pomeni, da je Koroška na tem področju na prvem mestu med avstrijskimi zveznimi deželami. Tudi izgradnji cest posveča dežela veliko pažnjo in znaša tozadevna postavka v proračunu 48,4 milijona šilingov. Skupna sredstva za gradnjo cest, stanovanj in vodnih naprav pa znašajo 113,5 milijona šilingov ali 24,7 odstotka, to je za dobrih 23 milijonov več kot letos. Za socialno oskrbo je predvidenih 1,8 milijona, za zdravstvo pa 24,5 milijona šilingov.

V svojem govoru, ki ga je imel deželni svetnik Sima v deželnem zboru, je poudaril, da zahtevajo zagotovitev obstoja državljanov, dvig življenjske ravni ter ohranitev konjunkturo zdrav gospodarski razvoj, kateremu mora služiti deželna finančna politika. Govornik je navedel tudi dohodke države na eni ter dohodke dežele na drugi strani ter dejal, da mora biti dežela v pravičnem sorazmerju deležna tudi državnih sredstev. Posebno obširno je govoril o gospodarskem razvoju Koroške kot dežele ki je v svojem razvoju zaostala za drugimi predeli države, zato so tudi v bodoče potrebni odločni ukrepi za gospodarski razvoj in ufrditev, ker le tako bo mogoče preprečiti, da bi se razlike še dalje večale in bi bili bogati vedno bogatejši, revni pa vedno revnejši.

Dravo bodo sčasoma spremenili v jezero

Za elektrarnami na Dravi v Labotu in v Žvabeku je sedaj v nastajanju elektrarna v Kazazah v Podjuni, ki jo kakor prvi dve gradi družba „Avstrijske dravske elektrarne“. Ko bo ta elektrarna dograjena, se bo sedanja slika Podjune v dravskem območju pod Velikovcem močno spremenila. Tu bo nastalo okoli 12 km² veliko do 1,2 km široko in blizu 20 km dolgo umetno jezero, ki bo pokrilo okoli 40 poslopij, med njimi 20 kmetij. 330 ha njiv in travnikov okoli Št. Markeža, Št. Lorenca in Selinje vasi pa bo pred poplavo zavarovanih z nasipi in umetnimi črpalkami. Odkupnina za zemljišča, ki jih bo pri Kazazah zajezena Drava preplavila, bo znašala okoli 50 milijonov šilingov, medtem ko bodo celotni stroški, ki bodo povezani z gradnjo elektrarne, znašali predvidoma 668 milijonov šilingov. Z dograditvijo elektrarne v Kazazah bo ustvarjena tudi najkrajša zveza med Velikovcem in Pliberkom, kajti jez bo istočasno nosil 6 m širok most.

Preden bo vendar tako daleč, bo moralo biti opravljenega že mnogo dela, ki je sedaj v polnem teku. Od 10. aprila t. l., ko so pričeli z gradnjo elektrarne, se je na gradilišču že mnogo spremenilo. Od labotske ceste na eni in od Mellove na drugi strani je k Dravi speljana 10 km dolga cesta, ki je asfaltirana in preko Drave povezana oz. spojena s pomočnim lesenim mostom. V vodo so zabili ogromni jekleni opaži za jez. Za njimi že izkopavajo na 400 m širine fundamente za jez in turbine. Na teh pripravah dela noč in dan 260 delavcev. Ko bodo februarja pričeli s betoniranjem ca. 22 m visokega jez, se bo število delavcev močno povečalo; od časa do časa bo potrebnih tudi po 2000 delavcev.

V teku gradnje bo treba dvigniti sedanji novi dravski most pod Velikovcem in sicer na južni strani Drave za 1,5 m, na severni pa za 4,5 m. Prav tako bo treba zgraditi nasipe okoli Št. Markeža. Kakor zatrjujejo strokovnjaki, bo elektrarna v Kazazah kljub tem velikanskim spremembam okolice najbolj izplačljiva elektrarna v Avstriji. Njena proizvodnja bo znašala 360 milijonov kilovatnih ur na leto.

Za Kazazami še nadaljne elektrarne v Rožu

Istočasno, ko prehaja delo v Kazazah v polni tek, že dozorevajo načrti za druge elektrarne ob Dravi. Prva med njimi bo — kakor napovedujejo — elektrarna pri Rožu, ki jo mislijo Avstrijske dravske elek-

trarne pričeti graditi že leta 1962. Dravi bodo v njenem loku pri Rožeku dali drugo skrajšano in ravno strugo, ob kateri bodo zgradili elektrarno z zmogljivostjo 240 milijonov kilovatnih ur na leto. Za leto 1966 pa je napovedana gradnja elektrarne pri Bistrici v Rožu, ki bo — kakor se sliši — imela 26 m visok jez. Njena letna zmogljivost bo znašala 340 milijonov kilovatnih ur. To zmogljivost bo med avstrijskimi elektrarnami na Dravi prekosila le elektrarna v Kazazah.

Zaradi izredno ugodnih pogojev, ki jih ima v Rožu Drava za gradnjo elektrarn so v pripravi tudi še drugi projekti, med njimi projekt elektrarne pod Humberšk'm gradom. Če se vsi ti načrti uresničijo — kar je zelo verjetno — bosta v teku prihodnjih let Podjuna in Rož precej spremenila svoje sedanje lice. Sila tehnike bo v stremeljenju za svojo pogonsko silo spremenila Dravo v tem območju takorekoč v stoječe jezero s umetnimi slapi ob vsaki elektrarni.

Delniški kapital Avstrijskih dravskih elektrarn znaša 3100 milijonov šil.

Avstrijske dravske elektrarne, ki imajo v načrtu gradnjo vseh teh in še drugih elektrarn so že sedaj največji producent električnega toka v Avstriji. Njihova proizvodnja znaša 1,6 milijarde kilovatnih ur letno. S tem je štirikrat večja kot je bila leta 1947.

Vrednost delnic te družbe je leta 1948 znašala 30 milijonov šilingov. Sedaj znaša 3100 milijonov. Lastni kapital se je v tem času od 6 milijonov šilingov povečal na več kot 600 milijonov šilingov. Istočasno z elektrarno v Kazazah gradi družba še termoelektrarno v Zellwegu. Gradnjo obeh elektrarn, ki bo stala okoli 1 1/4 milijarde šilingov, financira do 30 % iz lastnih sredstev. Za kritje preostalih stroškov razpolaga s tujim kapitalom, pri čemer je pri elektrarni v Kazazah koroška KELAG udeležena z 20 %. S to svojo udeležbo si je od Kazaz zagotovila 20 % toka po proizvodni ceni.

Dejavnost Avstrijskih dravskih elektrarn bo brez dvoma v prihodnjih letih tudi bistveno spremenila življenjske pogoje prebivalstva naših krajev. Pri tem je seveda bistveno to, da bodo od zasega zemljišč prizadeti tudi pravično in brez razlike po enakem ključu odškodovani in da bo našlo pri gradnjah zaposlitev predvsem tukajšnje prebivalstvo, in to ne le kot pomožni, temveč tudi kot strokovni delavci in nameščenci.

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Sovjetsko-ameriški sporazum o kulturnem sodelovanju je naletel na širok odmev in odobravanje tudi v britanski prestolnici. Sporazum ocenjujejo listi kot največji korak v smeri izboljšanja ameriško-sovjetskih odnosov in medsebojnega spoznavanja.

Rim. — Italijanski prometni minister Angelini je potrdil, da bodo v kratkem povišane prevozne tarife na italijanskih železnicah. Polniške tarife bodo v prvem razredu za 4 % višje, v drugem pa za 12 %.

Colombo. — Bivši ceylonski finančni minister De Zoja je odstopil in poslal premieru Dahanaiku pismo, v katerem pojasnjuje svoj odstop s tem, da noče ovirati preiskave v zvezi z atentatom na bivšega premiera Bandaranaika. Starejši minister brat je bil namreč te dni zaradi tega aretiran.

Moskva. — Suslov, Kusinen in Ponomarev so se dni razgovarjali z delegacijo avtonomne socialistične stranke Francije, ki jo vodi generalni sekretar Depreux. Predstavniki obeh strank so izrazili mnenje, da je v sedanjih pogojih različnih družbenih in političnih sistemov načelo mirne koeksistence nujno. Ugotovili so nadalje, da so odločilni pogoji za zagotovitev miru splošna in kontrolirana razorožitev, prepoved proizvodnje in poskusov z atomsk'm orožjem, ustanovitev brezatomskega področja in sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo.

Tokio. — Japonsko zunanje ministrstvo je sporočilo, da je mednarodna agencija za atomsko energijo dala Japonski okoli tri tone urana.

Beirut. — Štiriindvajset oseb je izgubilo življenje, tri pa so bile ranjene pri nesreči afgan'stanskega letala, ki je strmoglavilo nekaj minut potem, ko je vzletelo z bejrutskega letališča proti Kabulu.

Beograd. — V Beogradu so podpisali administrativni sporazum o izvajanju konvencije o socialnem zavarovanju, ki je bila podpisana lani med Italijo in Jugoslavijo. Konvencija ureja odnose s področja socialnega zavarovanja.

Pariz. — Francoska vlada je predlagala za olajšanje političnih posvetovanj med državami evropskega skupnega tržišča ustanovitev „lahkega tajništva“ s sedežem v Parizu, ki naj bi bilo v stalnem stiku z vladami šestih držav. Načrt so predložili v proučitev zunanjim ministrom šestih držav, ki so se 23. t. m. sestali v Strassburgu.

Tokio. — Kakor je sporočil Sekretariat splošnega sporazuma za tarife in trgovino (GATT), so Jugoslavijo sprejeli za pridruženega člana te organizacije. Poročilo pravi, da je več kakor dve tretjini držav na seji 15. konference sprejelo deklaracijo o sprejemu Jugoslavije. Po določilih deklaracije bo Jugoslavija vzdrževala z državami članicami čim širše trgovinske stike na podlagi pravil splošnega sporazuma o tarifah in trgovini.

New Delhi. — Na zasedanju mednarodne federacije kmetijskih proizvajalcev v New Delhiju obravnavajo vprašanje kmetijske proizvodnje v svetu in trgovine s kmetijskimi pridelki, poleg tega pa vlogo zadrug v kmetijstvu nerazvitih držav in vprašanja gospodarskega razvoja sploh.

Washington. — Ameriške oborožene sile so minuli teden v Virginiji preizkusile petstopensko raketo „Strongram“. Poskus ni uspel, ker sta pravilno delovali samo prvi dve stopnji granate, tretja pa je že odpovedala. Namesto, da bi se dvignila 920 km, se je raketa povzpela samo 30 km visoko, nato pa je padla v Atlantski ocean.

Akra. — V Gani gradijo novo pristanišče Tema, ki bo postalo najmodernejša luka v vsej Zahodni Afriki. V kratkem bodo dokončali velikanska skladišča za kakao, ki je glavni pridelek Gane in ki ga bo ta izvažala iz novega pristanišča po vsem svetu.

Pariz. — Kanadski premier John Diefenbaker navaja, da bo francoski predsednik De Gaulle obiskal verjetno prihodnje leto Kanado. Za točen čas obiska še ne vedo.

„Mladi rod“ izhaja že deveto leto

Pravkar je izšla številka 3—4 za november in december šolskega lista za koroško mladino „Mladi rod“. Ob tej priložnosti hočemo tudi zabeležiti, da izhaja ta list že deveto leto, da že deveto leto razveseljuje šolsko mladino na južnem Koroškem in ji nudi mnogo koristnega, pa tudi zabavnega čtiva v domačem slovenskem jeziku. Kot po ministrstvu za pouk na Dunaju odobren list je „Mladi rod“ nepogrešljiv pripomoček na dvojezičnih ljudskih šolah in na glavnih šolah dvojezičnega ozemlja Koroške, saj mora nadomestiti potrebne šolske knjige za pouk slovenščine, ki jih država v „veliki skrbi“ za slovensko manjšino še vedno ni izdala oziroma so v prvih povojnih letih izdane knjige medtem že davno pošle. Tako so učitelji in šolarji v veliki meri navezani na samopomoč in je „Mladi rod“ edini, ki jim zvesto stoji ob strani ter jim nudi podporo vsaj takrat, ko je sila največja.

Zato velja vsem, ki v kakršni koli obliki pomagajo pri izdaji tega lista, veliko priznanje. Posebno zahvalo pa zaslužijo tisti, ki neposredno skrbijo za redno izhajanje ter se požrtvovalno trudijo, da nudijo mladini kar najboljše, ki je v danih razmerah mogoče. Vemo, da se tega zaveda tudi mladina, vemo pa tudi, da je izdajateljem največje priznanje za njihovo delo pač v tem, da se mladina z veseljem in pridom poslužuje svojega lista, da ga rada prebira in ga širi v krogu prijateljev. Zato je dolžnost staršev, da svojim otrokom omogočijo in zagotovijo redno prejetje „Mladega roda“. Ker „Mladi rod“ ni namenjen samo šolski mladini, marveč je po svoji vsebini in obliki primeren tudi za otroke izven šolske dobe, naj ne bi bilo družine na našem ozemlju, v kateri tega lista ne bi prejeli in brali!

Kako skrbno je „Mladi rod“ urejen in opremljen, kaže tudi najnovejša številka, ki je posvečena zadnjima mesecema v letu — novembru in decembru. Mnoge otroške pesmice in povestice ter pravljice so namenjene najmlajšim. Sem spadajo: ponatis iz „Prve knjige“ z značilnim naslovom „Babica privede“, ob katerem se tudi starejši spominjamo, kako radi smo sedeli ob babici pri peči ter z odprtimi ustmi poslušali, ko nam je pripovedovala pravljice in basni ter smo jo vedno spet prosili „Babica, prosimo, še eno!“, dalje pesmica „Anka zaspanka“ (Maks Simončič), Kettejev spisek „Mufek in Pufek“, Trdinova pripovedka „Gorska deklica“, basen „Volk in medved“ (Ivan Zorec), koroška popevka o „žnitarju“, francoska pripovedka „Zajci in žabe“, koroška šaljevka „Ponavljanje“, Župančičeva „Sneguljica“, basen „Vran in sraka“ (Benjamin Roš'n), kakor tudi kitajska pravljica „Žrtvovana deklica“ in burmanska pripovedka „Drevo obrekljivcev“; ter ne nazadnje pesmici „Vlak“ in „Miklavževa“ učitelja Rudija Vouka, kateri nosi glavno skrb za izdajanje „Mladega roda“.

„Rimska Juenna“, dalje opisovanje obiska v francoski vasi ter spis „Dragocena kri“, ki objasnjuje najvažnejše o človeški krvi. Vsem otrokom od najmlajših do najstarejših pa je namenjena pri številnih narodnih in v najrazličnejših jezikih znana pesem „Sveta noč, blažena noč...“, s katero „Mladi rod“ povezuje svoje božično in novoletno voščilo vsem otrokom in prijateljem.

Opis nove številke „Mladega roda“ ne bi bil popoln, če ne bi omenili, da prinaša tudi priljubljeno rubriko „Mladina piše“ z dopisi otrok ter odgovori strica Toneja ter za posebno bistre glavičice še „Trde orehe“ — križanke, ki jih otroci prav radi rešujejo, saj jih za njihov trud čakajo dragocene nagrade v obliki lepih slovenskih knjižic. In za zaključek še besedo o številnih ilustracijah, brez katerih si mladinskega lista sploh ne bi mogli predstavljati.

Že iz tega kratkega naštevanja je razvidna pestra vsebina „Mladega roda“, ki izhaja tekom šolskega leta v petih dvojezičnih številkah. Lahko rečemo, da nudi list res vsakomur nekaj in je poleg tega tudi njegova cena taka, da jo zmore vsakdo: 2.50 šil. za številko. Poskrbimo zato, da bo „Mladi rod“ prišel v roke vsakemu šolarju in da ga bodo brali tudi izvenšolski otroci, v kolikor ga še nimate, ga naročite na naslovu Celovec-Klagenfurt, Postamt 2, Postfach 45. In še to: Prav tako kot „Mladi rod“ pa je koroški mladini namenjena tudi nova pesmarica „Mladina poje“, ki vsebuje bogat izbor slovenskih otroških, narodnih in umetnih pesmi. Pesmarica obsega 126 strani in stane mehko vezana 12 šil., trdo vezana pa 16 šilingov in jo dobite v knjižarni „Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse 15.

Dva sedemdesetletna jubilarita

Fran Albreht

France Koblar

Dne 17. novembra je obhajal svoj 70-letni življenjski jubilej znani slovenski pesnik in pisatelj, literarni in gledališki kritik, esejist ter kulturnopolitični publicist, prevajalec, literarni organizator in javni delavec Fran Albreht.

Fran Albreht spada v vrsto tistih slovenskih kulturnih delavcev, ki so vse svoje sile zastavljali za visoke smotre duhovnega osvobajanja in kulturnega napredka svojega naroda. Skozi 50 let je Fran Albreht neustudno delal in dela še danes na literarnem in splošno kulturnem področju, s svojim delom je vtisnil svoj pečat celotnemu prirejanju slovenskega naroda na polju kulture, omike in prosvete. Saj je bil med tistimi, ki so tvorili najnaprednejše vrste slovenskega izobraženstva in je tudi v slovensko literaturo in kulturo vnašal novega naprednega duha.

Poleg poezije in proze, katerima se je posvečal zlasti v prvih letih svojega literarnega ustvarjanja, je bilo njegovo delo posvečeno v veliki meri urejanju raznih revij ter pisanju knjižnih in gledaliških kritik, esejev in razprav. Posebno ime si je pridobil kot prevajalec ter je bil za zasluge, ki si jih je pridobil na tem področju, izvoljen najprej za predsednika Društva prevajalcev Slovenije in kmalu nato še za predsednika Zveze prevajalcev Jugoslavije. Njegovo obširno delo je raztreseno po številnih revijah in publikacijah in je zato celotni obseg skoroda neznan. Pač pa pripravlja Cankarjeva založba v Ljubljani ob avtorjevem sodelovanju izbor njegovih kritičnih in kulturnopolitičnih člankov, kar bo šele omogočilo jasnejši pogled na tega velikega kulturnega delavca.

Jutri pa bo dopolnil 70 let kritik in slovenski zgodovinar, profesor Akademije za igralsko umetnost dr. France Koblar, katerega slovstveno delo ima svoje težje prav tako kot pri Franu Albrehtu v literarni in gledališki kritiki.

France Koblar je sicer pripadal krogu katoliško usmerjenih intelektualcev, vendar je kljub določeni svetovnonazorski opredelitvi z voljo do objektivnosti vedno bolj uvaževal tudi napredne smeri v gledališkem in literarnem življenju Slovencev. V raznih revijah je priobčil nepregledno vrsto razprav, esejev, kritik in člankov, v katerih je obravnaval domače in tuje književne in gledališke osebnosti, razglabljal probleme literarno-teoretičnega značaja in ocenjeval knjižne novitete in gledališke predstave.

Iz vrst slovenskih književnikov je bil dr. Koblar poleg Frana Albrehta najizrazitejši gledališki kritik, ki je dolga leta z ljubeznijo, razumevanjem in kritično pozornostjo spremljal razvoj slovenske igralske umetnosti in rast domače dramaturgije. Prav tako pa je izpričal svoj močno razviti čut za estetsko vrednotenje tudi na področju literarne kritike. Posebne zasluge v zadnjem desetletju si je pridobil s sodelovanjem pri monumentalni zbirki „Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev“, za katero je uredil in komentiral Stritarja, Gregorčiča in Ketteja, ter z urejanjem Izbranih spisov Franceta Bevka. Pomembno pa je njegovo delo tudi na področju prevodništva.

Dr. France Koblar, eden najbolj razgledanih in najbolj veljavnih strokovnjakov za gledališko umetnost spada med markantne slovenske gledališke in literarne znanstvenike.

Starejšim otrokom pa so namenjeni koroška narodna pripovedka „Kako bo še na svetu“ (V. Möderndorfer), sestavek „Vreme“, po dr. Georgu Graberju opisana „Divja jaga v Medgorjah“, Antona Hribarja pesem „Deseti brat“, sestanek „Naša govornica“ (dr. Pavle Zablatic), Janeza Vajkarda Valvasorja op's „Gospa Sveta na Gospo-svelskem polju“, članek o podzemski jami v Grebinju, zgodovinski spis o Podjuni

840 milijonov ljudi še nepismenih

Iz poročila, ki ga je objavila mednarodna organizacija UNESCO, je na svetu še vedno 840 milijonov ljudi, starejših nad 10 let, ki so nepismeni in nimajo niti najosnovnejše šolske izobrazbe. Od teh 840 milijonov jih je 700 milijonov odraslih. To pomeni, da se pri števlu nepismenih v zadnjih 30 letih pravzaprav nič ni spremenilo, ker so tudi pri zadnjem ugotavljanju nepismenosti leta 1929 našli 840 milijonov nepismenih. Vendar je treba upoštevati, da se je v tem času povečalo število svetovnega prebivalstva za več kot pol milijarde ljudi, zato znaša relativno zmanjšanje nepismenosti v tem razdobju 18 odstotkov in se suče danes odstotek nepismenih na svetu med 43 in 45 celotnega prebivalstva sveta.

Najvišji odstotek nepismenosti je bil zabeležen v Afriki, kjer je med 104 milijoni prebivalcev 98 milijonov nepismenih, torej 80 do 85 odstotkov celotnega prebivalstva „črnega kontinenta“. Na drugem mestu je Azija s 510 do 550 milijoni nepismenih (60 do 65 %) in je n. pr. v Indiji pismeni le vsak peti prebivalec. Nepismenost v Severni in Južni Ameriki znaša skupno okoli 20 %, v

ZDA samih pa imajo okrog 4 milijone ali 3,2 % nepismenih, dočim v sami Braziliji vsak drugi prebivalec ne zna pisati. Stanje nepismenosti v Evropi znaša 7 do 9 odstotkov, v posameznih državah pa je slika naslednja: Turčija ima 83 % nepismenih žena in 52 % nepismenih moških; v Grčiji je 39 % nepismenih žena in 12 % nepismenih moških; na Portugalskem je 44 % nepismenih; v Španiji znaša nepismenost 20 %, v Italiji 14 %, v Belgiji 3 %, v Franciji 3,3 % dočim so najnižjo stopnjo nepismenosti zabeležili na Švedskem, kjer po podatkih UNESCO sploh ni več nepismenih ljudi. Med državami, ki jih navaja poročilo UNESCO, pa mnoge dežele sploh niso zajete, kakor n. pr. Danska in Velika Britanija, ki se prav tako ponašata z nizko stopnjo nepismenosti. Razmeroma nizko število nepismenih imajo tudi v Sovjetski zvezi, kjer so dosegli največji uspeh v borbi proti nepismenosti; medtem ko je znašalo število pred oktobrsko revolucijo 75 % prebivalstva, računajo, da je danes v Sovjetski zvezi še okoli 28 milijonov nepismenih ali 7 do 9 odstotkov celotnega prebivalstva.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

Razvoj po 10. obletnici Pariškega sporazuma

23. julija 1959: Paritetična komisija zastopnikov italijanske centralne vlade in Avtonomnega področja Trentino — Tirolsko Poadižje odobri osnutek zakona o uporabi jezikov pri uradih v pokrajini Bozen, ki določa, da morajo biti vsi akti in naredbi vseh organov in uradov državne uprave, Avtonomnega področja in pokrajine Bozen italijanski in nemški. Pripravne akte, preiskave in korespondenco omenjeni uradi in organi lahko vodijo v nemškem ali italijanskem jeziku. Vsak ki ima na tem interes, lahko zahteva brezplačni prevod teh aktov v svoj jezik.

Nemški poslanci SVP v rimski zbornici in senatu vložijo proti določbam o obvezni dvojezičnosti ugovor, ker da nasprotujejo v Pariškem sporazumu določenemu načelu enakopravnosti nemškega jezika!

28. julija 1959: Regionalni svet Avtonomnega področja Trentino — Tirolsko Poadižje zavrne predlog SVP glede ugotavljanja narodnostne pripadnosti, ki je predlagal, da se naj pripadnost k narodnostni skupini ugotavlja izključno na podlagi subjektivnega priznanja prizadete osebe. „Vsaka kakoršnakoli kontrola s strani države ali Avtonomnega področja, katerim nasproti se nahaja narodnostna skupina, ki naj bo

zaščitena, v manjšini, vsebuje nevarnost, da bo prekanjena.“

Italijanska večina zastopa „mešan sistem“, namreč subjektivno priznanje prizadete, ki pa ga je možno potrditi ali popraviti na osnovi objektivnih ugotovitev (jezika, pokolenja itd.). Delno zastopa italijanska večina sploh stališče, da narodnostna pripadnost ni pravica, marveč objektivno dejstvo, s katerim posameznik ne more barantati, marveč se ga mora vzeti objektivno na znanje.

29. julija 1959: „New York Times“ objavi članek C. L. Sulzbergerja, ki v slučaju nerešitve spora med Dunajem in Rimom sviri pred možnostjo uporabe nasilja s strani tirolskega podtalnega gibanja. Lahko da pride do „novega Cipra“. ZDA naj prevzamejo vlogo posredovalca, dokler je še čas.

31. julija 1959: Italijanski ministrski svet odobri izvedbeni „Zakon o uporabi nemškega jezika pri javnih uradih v pokrajini Bozen“, ki predvideva dvojezičnost vseh aktov, naredb in odreditev.

7. avgusta 1959: Uradni list št. 189 objavi Ministrski dekret z dne 20. maja 1959, ki odreja z veljavnostjo po 1. januarju 1960

138

v vseh občinah pokrajine Bozen uvedbo dvojezičnih obrazcev in knjig na matičnih uradih (Register rojstev, porok, smrti in državljanstva).

11. avgusta 1959: Italijanski sodnik okrajnega sodišča v Meranu razsodi s sklicevanjem na dopis Ministrskega predsedstva v Rimu št. 200/5208/3.3. da se sme za vse napise privatnih obratov in javnih lokalov uporabljati tudi samo nemške napise (brez dodajanja italijanskih).

16. avgusta 1959: Avstrijski zunanji minister dr. Bruno Kreisky izjavi Mednarodnem seminarju diplomatov na gradu Klessheim, da more samo avtonomija do neke mere zadovoljiti Južne Tirolce. Avstrija bo napravila vse, da se doseže mirna rešitev tega problema. Ne bo pa tudi ničesar opustila, za to vprašanje pridobiti v vsem svetu prijatelje.

18. avgusta 1959: Poslanec kongresa (parlament) ZDA Eugene J. Keogh odgovori C. L. Sulzbergerju v časopisu „New York Times“: Splošno znano je, da je nemško govoreča narodnostna skupina v Južni Tirolski morda na svetu deležna najboljšega ravnanja in uživa posebne prednosti. Sile, ki so sedaj na delu v Tirolski, so zelo podobne tistim, ki so nekdaj vodile k „Anschlusu“. Vročevrveži Južne Tirolske posedujejo mnoge značilnosti SS.

20. avgusta 1959: Avstrijski zunanji minister dr. Bruno Kreisky navaja Južno Tirolsko

kot prvi in najvažnejši problem bodoče ureditve avstrijske zunanje politike. Osnova za njegovo rešitev je Pariški sporazum. Važni pa so tudi socialni pogledi na to vprašanje, ker je treba južno-tirolskim sinovom gorskih kmetov zajamčiti najmanj enake predpogoje za delo in kruh na domači zemlji.

22. avgusta 1959: Centralna rimska vlada odobri pokrajinski „Zakon o postopku pri prvem imenovanju generalnega tajnika deželne uprave“ pokrajine Bozen. Generalnega tajnika pokrajine tako odslej ne imenuje več centralna vlada, marveč pokrajinska vlada.

25. avgusta 1959: Uradni list Avtonomnega področja Trentino — Tirolsko Poadižje št. 35 objavi dekret deželnega glavarja pokrajine Bozen, ki dodeljuje novo imenovanemu asesorju dr. Alfonsu Benedikterju pristojnost v vprašanjih gradnje mest, načrtovanju dežele, ljudskih stanovaljskih hiš in zaščitne pokrajine. S tem je uresničen sedmi asesorat (član vlade), ki ga je sklenil pokrajinski deželni zbor pokrajine Bozen dne 29. maja 1959.

28. avgusta 1959: Italijanski Državni svet potrdi zakonitost razpisa zdravniških mest po upravi splošne bolnice v Bozenu, ki (po intervenciji pokrajinske vlade) predvidevajo za dodelitev mest petih višjih zdravnikov, 12 zdravnikov-asistentov in 3 babic obvezni izpit iz nemškega jezika.

(Se nadaljuje)

Kotmara vas

Pri llnu v Kotmari vasi je bilo preteklo nedeljo živahno vrvenje in razigrano razpoloženje. Tega pozno-jesenskega dne so bili zbrani številni ženitovanjski gostje, v njihovi sredi pa novoporočeni par, namreč nevesta Siegfriede Scheer in ženin Franci Štosir, kmet p. d. Kosmač v Brdeh, ki sta ta dan sklenila zvezo za življenje.

Ženin se je rodil pri p. d. Piršu v Kotmari vasi, nato pa podedoval kmetijo na sončnih Brdeh. Na kmetiji je nekaj let tako rekoč sam gospodaril, delal in skrbel ter zmagoval vse težkoče. Končno pa se je odločil, da privede na dom življenjsko družico, mlado ženo, ki naj mu bo v pomoč in oporo. Siegfrieda je doma iz Šmarjete v Rožu.

Na Kosmačevem domu v Brdeh nastaja nova družinska celica in upamo, da ji bo prijetno in toplo ob skupnem domačem ognjišču.

Ženina Francija prav dobro pozna v naši okolici in tudi preko domačega kraja ter smo vedno veseli, kadar se srečamo z njim. Predvsem je njegova lepa zasluga, da je poleg svojega poklicnega dela na kmetiji, ki brez dvoma zahteva celega človeka, vedno našel tudi čas za marljivo in koristno sodelovanje pri naši prosveti v okviru domačega Slovenskega prosvetnega društva, v zavesti in prepričanju, da je ljudska prosveta močna opora za ohranitev in krepitev narodne zavesti našega življa na Koroškem. Vedno je rad nastopal kot igralec na društvenem odru, predvsem pa je nadarjen pevec in to svojo sposobnost radevolje posveča naši pevski prosveti. Prav tako izhaja tudi nevesta iz zgledne družine.

Kakor rečeno, se je po poročnih formalnostih, cerkvene obrede je opravil domači g. župnik Brumnik, razvilo pri llnu vesele slavlje. Samoumevno je, da so prihiteli tudi pevci ter novoporočencema zelo marljivo in lepo prepevali. Hvaležno in z velikim navdušenjem so gostje poslušali med drugimi predvsem pesmi „Z nobenim purgarjem ne grem jaz tavšat“, „Bolen mi leži“, „Plovi“ ter „Mi smo mi, pri Dravci doma“. Poročno slavlje je bila pravcata domača družabna prireditev z lepimi kulturnimi vložki, med katere spada vedno tudi naša slovenska pesem.

Novoporočencema iskreno čestitamo in želimo mnogo let neskajljene družinske sreče v prepričanju, da bosta ostala takšna, kakršna sta bila doslej in po takih vzorih vzgajala tudi svoj naraščaj.

Nerazumljiva namestitve

V Pliberku in okolici je zlasti med žrtvami nacizma in demokracijo nastrojenim prebivalstvom silno razburjenje nad namestitvijo v času nacizma zelo ostrega orožnika Wieserja prav v kraju njegovega nacističnega službovanja.

Upravičeno se ljudje vprašujejo, ali je bilo res potrebno Wieserja namestiti spet v Pliberku, kjer ga imajo v grenkem spominu številni nasprotniki nacizma, če se ga je že spet namestilo. Ta nerazumljivi ukrep varnostne oblasti, ki ga nekateri smatrajo naravnost kot izzivanje protinacističnega prebivalstva, se splošno obsoja, le odgovorni, kakor vse kaže, tega ne vidijo ali pa nočejo opaziti.

V Bajtišah je zasvetila električna luč

V Bajtišah so storili pomemben in koristen korak napredka, ko so si letošnjo jesen napeljali električno luč in energijo. Naprava je lep uspeh skupnega dela in prizadevanja interesentov s hvalevredno tola tudi zelo upravičeno podporo s strani poklicanih ustanov, ki imajo razumevanje, da bi bili blagodatni električni naprav deležni tudi oddaljeni in doslej zanemarjeni kraji naše dežele. Življenje v hribovitih krajih naše dežele bo lepše, če se bodo mogli tudi na gorskih kmetijah in naseljih okoliščati s pridobitvami sodobnega tehničnega in elektrifikacijskega napredka, s čemer bo v precejšnji meri zaježena tudi težnja po begu z dežele.

Svetlobna slavnost minulo soboto je bila za prebivalstvo Bajtiš in okolice lep praznik. Na slavnosti je bilo poleg domačega prebivalstva zastopanih več osebnosti javnega življenja, med temi deželni glavar Wedenig, borovljski župan Sorgo, zastopniki oblasti, KESTAG-a v Borovljah ter samoumevno KELAG-a v obeh vodje okraj-

Izreden kulturni dogodek v Ločah

Zadnje nedeljo so vabili fantje iz Loč in okolice na koncert pri Pušniku v Ločah. Na sporedu je bilo tudi sodelovanje, tamburaškega zbora SPD „Zilja“ iz Zahomca.

Ljubitelji glasbe in petja, ki so napolnili okusno renovirano Pušnikovo dvorano, so doživeli velik kulturni užitek. Mladi zbor štirinajstih fantov je podajal narodne in umetne pesmi v tako ubrani obliki, kot smo je vajeni le od najboljših zborov in že ta prvi širši nastop mladega zbora kaže, da spadajo loški pevci med najboljše te vrste, ki jih imamo na Koroškem. Tako zborna petje kakor tudi petje odličnih solistov dokazujeta sposobnost in veliko kvaliteto mladega pevovodje Šimeta Triesnika, ki je tudi sam kot solist pokazal svojo izredno pevsko nadarjenost. Lahko trdimo, da ga ni zbora na Koroškem, ki bi imel tako odlične glasove, kakor smo jih slišali v Ločah in so jih pokazali solisti, da omenimo poleg pevovodje Albina Pečnika in Martina Resmana.

Pa tudi tamburaši SPD „Zilja“ iz Zahomca so tokrat takorekoč prekosili sami sebe. Verjetno po vojni še nismo slišali tako odličnega sviranja tamburašev kakor zad-

njo nedeljo v Ločah. Tamburaši niso ostali le pri narodni pesmi, marveč so imeli na sporedu celo Hoffmannove pripovedke in je Franci Wiegela sprefno nadomeščal odličnega učitelja zbora, pd. Krigla iz Zahomca, ki na žalost vsled svojega zdravstvenega stanja ni mogel sam s svojimi mladimi tamburaši v Loče.

Koncert v Ločah je bil v celoti resnično kulturno doživetje in lep dokaz, da še vedno živi v naših ljudeh idealizem in da se dosežejo najlepši uspehi prav tam, kjer je samoiniciativa na mestu in družijo pevce in tamburaše ljubezen do petja in ustvarjanja. Zato je občinstvo tudi upravičeno nagradilo nastopajoče po vsakem komadu in posebno na koncu z burnim aplavzom. Takih kulturnih užikov si želimo več in večkrat, ne samo v Ločah marveč tudi v drugih krajih širom naše zemlje.

V začetku prireditve je mladi Hanzi Ulbing, p. d. Jurčev iz Loč, srčno pozdravil goste, pevce in tamburaše, ob koncu pa se je zahvalil vsem, ki so doprinesli svoje najboljše k tako lepo uspelemu kulturnemu dogodku.

Velika udeležba pri otvoritvi nove mestne dvorane v Celovcu

Pri otvoritvi nove celovške mestne in velesejske hale minulo nedeljo je občinstvo zasedlo do malega vse prostore. Računajo, da je bilo pri slavnosti otvoritve in premieri na umetnem drsališču navzočih nad 5000 gostov.

Prezident velesejma mestni svetnik Novak je v svojem nagovoru na kratko orisal zgodovino gradnje hale in drsališča ter se zahvalil vsem, ki so pomagali pri uresničitvi projekta, za katerega znašajo izvedbeni stroški 14 milijonov šilingov. Župan Ausserwinkler je povedal, da je z izročitvijo te hale svojemu namenu izveden eden

izmed mestnih gradbenih načrtov na športnem področju, kajti spomladi bodo odprli tudi športni stadion v Waidmannsdorfu. Oba projekta staneta skupno 21 milijonov šilingov. Dalje je povedal, da ima mesto v načrtu tudi gradnjo kopalnične dvorane, ki jo pa bodo gradili šele, ko bodo dani tudi potrebni gospodarski pogoji.

Po nagovoru sta nastopili hokejska tekmo na ledu moštvi iz Helsinkija ter KACa iz Celovca. Tekmovalce je množica navdušeno pozdravila in napeto sledila odvijanju igre. KAC je kljub temu, da je še malo treniral, odnesel zmago, kar je vzbudilo med publiko razumljivo veliko veselje.

OBVESTILO

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

obvešča, da bo po sklepu seje Upravnega odbora dne 5. novembra 1959 imela svoj

redni letni občni zbor

v četrtek, dne 3. decembra 1959 ob 9. uri v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Razne vesti iz Koroške

Blizu Možberga so lovci priredili v nedeljo pogonski lov, kakor je v jesenskih tednih v navadi po vseh loviščih. Pri lovu je bil udeležen kot gonjač tudi Friderik Mlačnik iz Gradnice pri Žrelcu. Primerila pa se mu je nesreča, kajti zadela ga je krogla iz šibrovke in so ga morali spraviti v bolnišnico v Celovec, da so mu šibro operativno odstranili. Kako je do lovske nesreče prišlo, trenutno niso ugotovili.

Na Velikovski cesti v Celovcu se je v po-

nedeljek pripetila smrtna prometna nesreča. Triinadesetletni Rudolf Kuess je zadel s svojim osebnim avtomobilom v protivozeči se osebni avto, ki ga je šofiral kmet Anton Widmann iz Pokerič. Pri sunku se je Kuess smrtno ponesrečil ter umrl na kraju nezgode. V njegovem vozu vozeča se Marija Mosseger je bila hudo, njen mož pa lažje poškodovan. Widmann in njegov sovozač sta lahko poškodovana.

Borovje - Libuče

V Borovljah je zadnje tedne smrt pobrala dva človeka, ki sta bila tesno povezana s svojima domačijama in z okolico. Umrl je stari Žafranov oče, ki se je dolga leta trudil na svoji kmetiji, jo ohranil kljub vsem stiskam in jo izročil svojemu sinu. Zadnja leta je bolehal, dokler ga ni končno smrt rešila trpljenja in počiva sedaj na sorošnem pokopališču. — V nedeljo pa so ljudem, sosedje in znanci spremili k zadnjemu počitku Črepenjakovo mater Marjo Tomaž, ki je v 72-letu starosti umrla po daljši mučni bolezni. Vse njeno življenje je bilo posvečeno poštenemu napornemu delu in skrbi za družino na manjšem posestvu. Z marljivostjo in varčnostjo so lepo uredili svojo domačijo in poslopje. Legal je že jesenski mrak na libuška polja, ko je črna zemlja zagnila telesne ostanke blage pokojnice.

Žalujočim svojcem obeh družin velja srčno sožalje vse soseske, oba pa, ki ju krivijo sveži gomili, bomo ohranili v lepem spominu, kajti oba sta se vedno tudi zavedala svoje pripadnosti ljudstvu, iz katerega sta izšla.

Komelj - Dob

V nedeljo sta se poročila mladi kmet Prekernik na Komlju in Kanavfova hčerka Hilda Trampuš v Dobu. Poročno slavlje je bilo pri Komarju pri Sv. Luciji. Kakor so ženitovanjski gostje zatrjevali, je bilo na „ovseti“ zelo veselo in domače, da je čas vsem premalo minil.

Naslednik Prekernikove kmetije je podel svojo ženo na dom visoko na Komlju, kjer je na gorski kmetiji delo sicer naporno, vendar narava pridnim rokam tudi tam nudi najpotrebnejše za življenje. Tudi gorska kmetija ima za ljudi, ki so zakoreninjeni in v ljubezni povezani z domačo grudo svojih prednikov, svoje lepote in mikavnosti, posebno ko se kraji z dobrimi polmi odprejo svetu ter se okoristijo s pridobitvami tehnike in elektrike v gospodarstvu. Novoporočencema čestitamo in želimo mnogo let veliko sreče in družinskega zadovoljstva!

Zgornja Vesca

Spomladi letos se je oženil Čemernjakov sin Petrej, ki ima novo pozidan penzijo za letoviščarje. Ženo si je izbral v kotmariški občini iz p. d. Majhinove hiše in družine. Sedaj, ko smo jo v teh mesecih dobro spoznali, lahko rečemo, da jo vsi spoštujemo in radi imamo. Vsa čast velja družini, ki tako skrbi za šolanje in izobrazbo svoje hčere. Mlada Petrijeva žena razume izvajati vsa kmečka dela in vse, kar je potrebno, da zadovolji letoviščarje. Naš kraj je zanemarjal popravila poti, ki vodi na Koviče, katere vzdrževanje pripada obema Vescama. Da letoviščarji niso bili primorani hoditi po tej poti z „gojzercami“, je oče Petrijeve žene hvalevredno popravil pot. Urejena pot koristi tudi nam Gorjancem, da se po njej ne bomo več tako pobijali. —

Pred nedavnim je umrla Šimonova mati. Veliko ljudi je spoštovano mater spremilo na njeni zadnji poti na pokopališče v Št. Ilju, kjer so položili njene telesne ostanke k trajnemu počitku. Dobra mati se je vse življenje nesebično žrtvovala in trudila za svojo družino. Sin Pavle, ki je svojo mater zelo spoštoval in ljubil, ter njegova žena Trezi z malo hčerkico zelo žalujejo za blago pokojnico. Pokojna mati naj se od svojega delavnega in skrbi polnega življenja spočije v miru, žalujočim svojcem pa izrekamo srčno sožalje!

Bistrica

Smrtna prometna nesreča se je primerila minuli teden na cesti od Dobre vasi proti Kokinjam. Predelavec pri tvrdki Leitgeb v Sinči vasi Jožef Ažman, p. d. Špitalarjev Jožef na Bistrici pri Pliberku, se je peljal z motornim kolesom od dela. Vreme je bilo deževno in cesta spolzka. V bližini Kokinje ga je zaneslo s ceste in je zadel v telefonski drog ter strmoglavil tako nesrečno, da si je razbil lobanjo in obležal na mestu mrtev. Usodna nesreča je vse, ki so Jožefa poznali, zelo pretresla. Velika množica je tragično preminulega pokojnika spremila k zadnjemu počitku.

Vžigalice niso igrača

Minuli petek popoldne je na vsem lepem začelo goreti v kozolcu v bližini Pliberka, ki ga je šele v zadnjem času postavil podjetni in vedno za napredkom stremeči kmet Jurij Trampuš, p. d. Božič v Dobu. Gospodar je bil doma v Dobu, ko ga je orožnik Petratsch obvestil o požaru, čemur sprva ni hotel niti verjeti. Toda kmalu se je prepričal, da je res, ko je videl uničeno svoje delo, ki ga je izvedel poleg mnogostranskih kmetijskih poslov. Poslopje je popolnoma pogorelo s precejšnjimi zaglogami slame. Požar so povzročili otroci, ki so se igrali z vžigalicami.

Požarno škodo cenijo na okoli 60.000 šilingov. Na srečo pa je Božič kot preudaren gospodar primerno zavarovan, ker človek nikdar ne ve, kdaj ga dohiti nesreča.

KOLEDAR

Petek, 27. novembra: Virgilij
Sobota, 28. novembra: Gregorij
Nedelja, 29. november: Saturnin
Ponedeljek, 30. november: Andrej
Torek, 1. december: Natalija
Sreda, 2. december: Bibijana
Četrtek, 3. december: Frančišek

STARI IBRAHIM

(BOSANSKA PRIPOVEDKA)

Stari Ibro je imel dobrega in žalostnega osla. Mi, dečki, smo ga imeli radi in smo ga božali in trepljali:

— Oslček, naš oslček, pojdi na travnik...

Ibro nam ga je posojal, in mi smo ga vodili daleč za vinograd na bujne pašnike. Tam smo mu sneli sedlo, on pa je ves srečen začel letati in skakati kot veter, kakor bi nam hotel pokazati, kaj zna.

Tako je bilo do žetve. Ko pa je bilo žito pripravljeno za mletje, se je naš dragi oslček, ki je moral prenašati težke vreče žita, sila namučil.

Šele proti večeru ga je stari Ibro rešil sedla in ga spustil, da si je lahko namulil ob jezu nekaj rumene in od sonca ožgane trave.

Nato ga je v istem jezu napojil in odvedel v nizko leseno stajo.

Mi smo k oslčku prihajali pozno ponoči in mu prinašali sveže trave, ki je rasla ob Bistrici. Toda prišla je jesen z obilnim dežjem, oblaki in vranami. V jeseni ni nikjer toliko vran kot v naši dolini.

To jesen, ki je bila bogata dežja in mraz, je Ibro posojal oslčka nekemu hribovcu, Osmanu Rugovcu, kjer je moral po hudi strmini iz gozda prenašati težke bukove deske. Revež se je pri hoji zapletal in spotal, toda prenašati je moral deske vsako soboto do kamnitega mostu, kjer je vrvel tržni dan.

Vedeli smo, da prihaja oslček tja vsako soboto, pa smo se zbrali na kamnitem mostu in čakali nanj, da se je pojavil, obložen ob straneh s težkimi deskami, katerih konci so se vlekli po gostem jesenskem blatu. Ko je oslček prišel, smo ga začeli po mokri dlaki vsi gladiti, potem pa smo se razleteli in kričali po vsem sejmu, kolikor so grla zmogla:

— Ej, kmetje, najboljšie deske so pri Osmanu Rugovcu! — nato pa nadaljevali: E, hej, najboljšie deske ima Osman Rugovac!

Kmetje so se zbirali okoli našega oslčka in brkatega Osmana, ogledovali deske in jih obtrkovali, nato pa so se začeli pogajati za ceno:

— Trideset dinarjev za vse štiri, če hočeš — je ponujal vaški mizar Mita Belopoljac.

— Naj bo, zaradi mene — in Osman je mizarju ponudil velikansko roko.

Tako smo oslčka rešili. Osman ga je vsakokrat po kupčiji odpeljal v mlin k staremu Ibrahimu in mu izplačal za izposojenega oslčka nekaj denarja.

Pritisnila je zima. Voda v jezu pod Ibro-

vim mlinom je zmrznila, v mlinu pa je prenehalo klopotati. Ibro je zakuril in si v kotlu zamešal polento.

Včasih smo ga obiskali, toda nekega jutra, ko je padlo skoraj meter snega in ko smo po ozki stezi priganili do mlina ter se nato prebili do težkih hrastovih vrat, smo se začudili: vrata so bila zaprta, iz okajenega dimnika pa se ni kadilo.

Klicali smo:

— Boter Ibrahim, odpri!

Iz mlina pa se ni oglasil nihče.

Nato smo se dokopali do ozkega okna. Trije smo vzdignili fanta, da je potrkal na okno, toda tudi tedaj se ni oglasil nihče.

Mimo so hodili kmetje, mi pa smo jih izpraševali:

— Kaj je s starim Ibrahimom? Ne ogleša se.

Nič, otroci! — so odgovarjali kmetje.

— Najbrž je šel v Dubovik k bratu, ki je

Mamina pomočnica

*Mamina sem pomočnica,
pridna mala kuharica.
Mama pravi: „To bo juha!“
Potlej brž začne se kuha.*

*Peteršilček brž ostržem,
kos mesa še v juho vržem,
mamiča doda zelenje,
jaz prinesem ji korenje.*

*Ura kaže že deset,
zdaj pustiva juho vret.
Toda, časa ni sedeti,
brž zasučem se na peti —*

*pa solata je oprana.
„Joj, omaka bo preslana!“
pravi mama, opominja,
ker je skrbna gospodinja.*

*Če boste kaj v vas hodili,
pa vas bova povabili,
povabili na kosilo,
ki vam bo zares teknilo.*

T. Požar

ravno te dni zaklal kravo, pa se hoče nekoliko pogostiti.

Odšli smo, ne da bi to verjeli.

Minil je dan, minila sta dva dneva, nato pa ves teden, botra Ibrahima pa ni bilo od nikoder.

Nekega večera, ko smo sedeli pri peku in jedli vroče štruce in kozje klobase, sva se odločila dva, da greva naslednjega dne dopoldne v mlin, prelezava med težkimi mlinskimi kamni v notranjost in se prepričava, če je boter Ibrahim res v Duboviku ali pa če je morda bolan in ne more hoditi.

Odločila sva se, da greva jaz in Abiš Begov.

Drugi dan dopoldne, ko so skozi zimski dan odmevali samostanski zvonovi in njihovi zvoki plaval nad zasneženimi dolinami, sva lezla skozi na pol zamrzi jez v mlin.

Čim bolj sva se poglobljala pod mlinski pod, vse bolj naju je grabil strah.

Zdelo se nama je, kakor bi po starem hodniku nad nama hodil kak delavec. Premišljala sva:

— Morda so se tu skrili razbojniki, in kdo ve, kaj se je vse zgodilo?

Hotela sva se takoj vrniti, toda zunaj so naju čakali tovariši, zato sva pot nadaljevala, ker bi nama sicer otroci rekli, da sva strahopetneža, to pa bi bilo v dolini velika sramota.

Naposled je Abuš zlezal okoli težkega okroglega kamna, za njim pa jaz. Znašla sva se v temnem Ibrahimovem mlínu. Iz oddelka za mletje sva prišla v sobo poleg vrat, kjer je Ibrahim navadno sedel in kjer je gorelo v starem ognjišču.

Zdaj pa naju je spreletel nov strah: za nama je bil teman, nem mlin, pred nama pa ozka vrata v Ibrahimovo sobo.

— Morda spé razbojniki ravno tu, — sva

ZORO ZORIN:

Mušnica in goban

Med gnijočim listjem, ob koreninah močnega hrasta, sta rasli dve gobi. Prva je bila Mušnica. Kot dežnik velik, eleganten in kričeče pobarvan klobuk ji je čepel na tankem, vitkem trupu.

„Mar nisem lepa?“ je kaketno spraševala praproč, ki je rasla tik nje.

Pa se je nekoliko vstran, izpod leskovega grma oglasil mali, sivi Goban, ki je s svojo široko in nizko postavo skoraj izginil v rastju.

„Uf, kakšna domišljavost!“

„Tebe ni nihče nič vprašal, ti mali nesramnež s krompirjastim klobukom,“ se je razjezila Mušnica.

„Boš že videla, ti...“

Goban ni utegnil izreči grožnje do kraja, ko se je po gozdu pripodila mala deklica s košarico v roki.

si mislila sama pri sebi, pa sva udarila po vratih. Zaradi škripanja vrat se nama je zdelo, da je nekdo potrkal.

Oba sva trepetala in mrzel pot naju je obil.

Na brezglavnem kanapeju je ležal mrtev stari Ibrahim. Oči, ki so bile prej polne stare dobrote, je imel odprte.

Abuš me je močno potegnil za roko in vzdiknil. Zaradi njegovega vzdikla se je moj strah podvojil. Obrnila sva se in se kot brezglava prebila skozi jez k svojim prijateljem in ves čas sva kričala:

— Ibrahim je mrtev!

— Ibrahim je mrtev! Ibrahim je mrtev!

Ko so to slišali najini prijatelji, so začeli vsi hkrati z nama bežati, in šele ko mlina ni bilo več videti, se nam je zopet vrnilo življenje.

Trepetajoč smo pripovedovali kmetom in kmeticam:

— Stari Ibrahim leži v mlinu mrtev...

Odnegli so ga in pokopali, otroci pa so pripovedovali, kako je mačka preskočila mrtveca in da se bo Ibrahim povampiril. To se seveda ni zgodilo, toda mi zvečer nismo smeli v bližino mlina.

Prišla je pomlad. Na sejem je prišel tudi Osman. Deske mu je nosilo neko sestradačo kljuse. Ko smo ga vprašali, kje je osel, je odgovoril, da je nekega jutra izginil in da ga je zaman iskal po planini tri cele dni. Neki star kmet iz Zatre nam je pripovedoval, kako se osli pred smrtjo skrijejo in utihnejo, tako da jih živ človek mrtvih ne more najti.

Čez nekaj dni smo odšli v hribe, da si nabereimo prvi regrat, in nekdo od nas se je pri tem spomnil tudi na Ibrahimovega uboga oslčka.

Zagledala je Mušnico in veselo vzdiknila:

„Mamica, goban! Kako lepa je!“

„No, si sedaj slišal, kaj pravi tale?“ se je bahavo oglasila Mušnica. Mali Goban pa je kar nekam izginil med listjem, morda mu je bilo nerodno.

„Kje je tista goba?“

„Tukaj. Kaj ni čudovita? Samo kako pisan klobuk ima!“

Mama se je nasmehnila:

„Klobuk ima res lep. Toda domov je ne bova vzeli, ker je strupena. Poglej tisto pod grmom, ta bo dobra.“

Dekletce je odvrгло Mušnico, da je priletela na štor in ji je odletel pisan klobuk, se sklonila h Gobanu in ga nežno odtrgala ter položila v košarico.

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

60

Tako tedaj? Očeta ni več, kameni prah ga je ugonobil kot že na stotine in stotine rudarjev. Res, hudo je bilo z njim, hudo pa je bilo tudi njemu samemu. Marsikaj bi bil rad dosegel, a ni imel dovolj moči. Izpilo mu je delo na strmški in motniški zemlji, pozneje še težje delo v slovenskem, avstrijskem, nemškem in francoskem rudniku. In zagledal se je v Molanko in ni mogel več živeti brez nje. Materi je hudo po njem, čeprav ima zdaj manj skrbi. Nikoli ne bo pozabila nanj. Je še kje na svetu taka žena?

Da ne bi bil tako povezan s svojimi novimi tovariši in z vsem, kar se je tedaj dogajalo, bi se bil odpeljal v Merlewald, tako sem pa materi samo napisal dolgo pismo in obljubil, da kmalu pridem.

Pomladi se je ustanovila Ljudska fronta, ki naj bi prevzela vladno in rešila Francijo. Vtem, kakor sem izvedel iz našega časopisa, so v revirjih v Mensu in okolici delali že šest dni na teden in začeli celo sprejemati jamske delavce.

Vendar še ne bi bil zapustil pariške ti-

skarne, kjer sem imel že osemurno zaposlitev in sem se delu že privadil, da niso v Trielu blizu Mensa plini zadušili osem rudarjev. Naš časopis je na široko pisal o nesreči, ki so jo zakrile pomanjkljive naprave. Tri dni po pogrebu je prinesel celo imena mrtvih rudarjev in tistih, ki so ležali v bolnišnici. Med preživelimi sem našel Klambosa, A. Klambosa, svojega učitelja in Martinega očima.

Teden dni pozneje, 21. maja 1935. leta, sem se poslovil od Pariza in se odpeljal v Mens; tam sem spet prišel k svojemu delu in našel sem — Marlo.

Najprej sem odšel v bolnišnico. Tam so mi povedali, da je Klambos ponoči umrl, zjutraj pa še neki drugi ponesrečenec, a ostali da so izven nevarnosti. Izvedel sem tudi, da bo pogreb obeh rudarjev naslednjega popoldne v Trielu. Imelo me je, da bi se takoj odpeljal v Triel, pa sem se le premagal. Poiskal sem si prenočišče in se pozanimal, kako je z delom. Že pred popoldnevom sem bil sprejet kot drugi kopač na tretjem šahtu, fosse trois!

Naslednje jutro sem s svetilko na rudarskem klobuku stopil v dvigalo. Vse mi je bilo nekam tuje, novo; kot da je od mojega zadnjega šihla minilo deset in še več let. Kar neverjetno se mi je zdelo, da stojim v dvigalu in slišim okoli sebe pozdrave in kletvice, na katere sem že skoraj pozabil. „Kako globoko?“ sem vprašal, pre-

den smo se spustili navzdol. „Devet sto in še nekaj.“ Priletni rudar me je pogledal s posmehom. „Si prvič?“ Prvič v Mensu! In že smo zropotali navzdol. Torej več kot devet sto metrov! V Merlewaldu nismo šli globlje kot pet sto. Hudič vzemi tole dvigalo, tudi če bi manj ropotalo in šlo nekoliko počasneje, bi prav tako prišli pravočasno dol. Drugačno je tu delo, pravijo, težje, zato pa zaslužek nekoliko boljši. No, bomo videli. Glavno je, da sem prišel k premogu, kamen je tu baje še bolj škodljiv kot v Loreni. Popoldne grem na pogreb. Kaj naj rečem Marti, kako naj začnem? Morda pa pride z možem in kar z dvema otrokoma, enega bo držala za roko, drugega imela v naročju. Skoraj šest let se nisva videla. Kaj vse se lahko zgodi v tem času! Ali še ne bomo pristali? Vprašujoče sem pogledal po tovariši, s katerim sem zgoraj začel razgovor. Ta je nekaj rekel; tedaj se je dvigalo s freskom ustavilo.

Paznik, zajeten mož, da kar nisem mogel verjeti, da je Francoz, me je dodelil trojki, v kateri je bil prvi kopač visok, preklast človek, ki ga je že tretja beseda izdala, da ni Francoz.

„Poljak?“ sem vprašal.

„Jugoslovani!“

„Od kod?“ sem vprašal slovenski.

„Iz Podloga, če veš, kje je to.“

„Veš ti, kje je Strmec?“

„Kako ne bi vedel! Če sem le stopil na prag, sem ga zagledal. Najprej Podmeni-

kovi gozdovi, potem Plevnikove njive, nato strma reber, na kateri je med drevjem stala kočja... čakaj, kako se je že pisal tist kočar, hodil je tudi v jamo?“

„Lamut,“ sem rekel mirno, čeprav bi bil najrajši stegnil roke in jih oklenil okoli suhčevega vratu.

„Da, da, Lamut, potem je bilo še nekaj hiš, in še više Motnik. Zdaj mora biti na Strmcu in Motniku vse zeleno, drugače, kakor je tu. Pa ti, odkod si?“

„Jaz sem Marko, sin tistega kočarja in rudarja.“

Obrnil se je nazaj.

„Lamutov s Strmca?“

Vso pot sva se pogovarjala o Strmcu in Podlogu. Ignac Kobal, kakor se je pisal rojak, je bil samo kakih pet let starejši od mene, odpustili so ga kmalu po orjunaških izgrelih v Razdrtem. Tisto junijsko nedeljo štirindvajsetega leta, ko je nacionalistična organizacija Orjuna prišla izzivat v Razdrto, je bil na obisku pri svoji sestri. Ko je videl, kako so oboroženi orjunaši napadli delavce, ki so samo glasno protestirali proti izzivanju, je posegel vmes in pošeno premlatil nekaj razgretih glav. Petindvajsetega leta je prišel sem v Mens, dve leti za njim se je pripeljala še njegova nevesta; zdaj imata že tri otroke in na vrnitev ne mislita, čeprav ne mine dan, da se ne bi pogovarjala o domačih krajih.

Vesel sem bil, da sem prišel k rojaku, zgovoren človek je bil in, kot sem kmalu

KALORIJE - kalorije - KALORIJE

Nekaj o pravilni razdelitvi dnevne hrane

Večkrat slišimo o nepravilni razdelitvi naše dnevne hrane. Posebno z zajtrkom, kakršen je pri nas v navadi, ne moremo biti zadovoljni. Če razdelimo povprečje dnevno potrebnih kalorij na 5 dnevnih obrokov, tedaj bi jih pravilno porazdelili takole:

zajtrk	20 — 30 %
dopoldanska malica	10 %
kosilo	30 — 40 %
popoldanska malica	10 %
večerja	20 %

Če vzamemo za merilo te odstotke in jih primerjamo z našimi navadami, tedaj vidimo, da je naš zajtrk preskromen, kosilo preobilno, malice nezadostne ali pa jih sploh nimamo. Količine hrane si torej napačno razdeljujemo. Ta neenakomerna in nepravilna razdelitev hrane na obroke ima svoje neugodne posledice tudi na delovno sposobnost.

ZAJTRK

Najbolj grešimo pri zajtrku. Malo kave in kruha, to je največkrat vse. Ob teh skromnih kalorijah delamo 8 ur, pa še več, ker moramo priti k temu pot v službo in nazaj. Zato ni čudno, da smo po nekaj urah že utrujeni in težko delamo.

Za zajtrk ima prednost črn kruh, ker vsebuje več vitaminov in tudi staničnino, ki ugodno vpliva na prebavo. Razen kruha pojemo še nekoliko surovega masla, margarine, medu, marmelade, skute ali pa ko-

šek mesa. K temu popijmo večjo skodelico mleka ali mlečne kave.

Zelo priporočljiva je mlečna kaša in sveže sadje. Tak zajtrk je primeren tudi za starejše ljudi in za tiste, ki imajo bolj občutljiv želodec.

KOSILO

Ni več nujno, da je prva jed, ki jo za kosilo použijemo, juha, bodisi mesna ali zelenjavna. Namesto nje pojemo lahko nekaj sadja, zeleno solato ali pa spijemo kozarec sadnega šoka. Te jedi vzbujajo tek in vplivajo na naše prebavne organe, da izločajo več prebavnih sokov ter vplivajo na boljše izkoriščenje jedi, ki jih še jemc za kosilo.

Glavno jed naj sestavljajo beljakovina, sta živila: meso, ribe, jajca, skuta, k temu pa pripravimo še krompir ter obilo zelenjave, sveže, dušene, v solati itd.

VEČERJA

Večerja naj bo lahka in pripravljena dovolj zgodaj, da ponoči ne obremenjuje želodca. Kjer se hranijo družinski člani v menzah, moramo še posebej paziti, da nudi večerja čimveč spremembe in obilo vitaminov, da tako izravnamo pomanjkljivost menzne hrane. Zato segajmo po vseh vrstah zelenjave, predvsem po solatah, jehdeh s sadjem, po skutu, jajcih, mleku. Večerja je lahko zdaj topla, drugič mrzla, poseben polet. Kot pijača je zelo priporočljiv sadni sok.

ZDRAVJE JE ZAKLAD

Čuvajmo se ozeblin

Bliza se zimski čas in z njim nevarnost ozeblin. Bolje pa je bolezen preprečevati kot zdraviti, zato teh nekaj vrstic.

Kaj so ozebline? To so omejene okvare kože in podkožnega tkiva, ki nastanejo pod vplivom mraza. Morda bo kdo vprašal: „Zakaj pa ne zbolimo vsi, saj smo vendar vsi izpostavljeni mrazu?“ Pri nastanku ozeblin igrajo važno vlogo še posebni činitelji: vlaga, pritisk obutve, slabokrvnost, alkoholizem, posebno pa še motnje v krvnem obtoku. Mraz zmanjšuje obtoke krvi, kar vodi do okvar na manjših žilah; posledica tega so spremembe na koži. Zato ni nič čudnega, če se ozebline pokažejo šele spomladi, ko pravzaprav niti ni več hladno.

Prvo, kar opazimo, je lahna rdečina in srbenje po rokah in nogah pri prehodu iz hladnega na toplo. Pozneje preide ta živoredeča barva v bolj vijoličasto, udi zatečejo, sčasoma pa se napravijo drobni vozlički, veliki kot koruzno zrno ali pa celo kot lešnik. V hujših primerih nastanejo tudi bule in celo rane, ki se le nerade celijo. Iz njih se cedi bistra rumenkasta tekočina. Obo-

lenje se pojavi s prvim mrazom in traja vso zimo, včasih pa se javi šele spomladi. Največkrat so prizadeti mlajši ljudje, najčešče dekleta. Pri teh se javlja še neka posebna oblika, ki jo poznamo šele kratek čas. Ženam, ki nosijo tanke nylon nogavice in tople visoke čevlje, postanejo noge od gležnjev do kolen temnomode. Na posameznih mestih vidimo živoredeče pege, tako da so noge čisto lisaste.

Zdravljenje ozeblin je zelo dolgotrajno in nevhvalno. Velikokrat se z nastopom nove zime obolenje ponovi. Dajemo lahko sredstva za poživitev krvnega obtoka v obliki tablet ali injekcij, masaže, izmenične tople in hladne kopeli (gimnastika ožilja) ter dražeča mazila.

Kako naj se čuvamo pred ozeblinami? Ob prvem nastopu mraza se toplo oblečimo, nylon nogavice zamenjajmo s florasitilmi. Čevlji naj bodo dovolj veliki in zračni, da lahko kljubujejo dežju in snegu. Izogibajmo se prekomernega uživanja alkohola! Krepimo ožilje z izmeničnimi toplimi in hladnimi kopelmi!

Dr. M. A.

spoznal, tudi spreten kopač. Zares, delo je bilo drugačno kot v dosedanjih rudnikih. Glavni rovi so bili sicer visoki in tudi zračni, toda kopali smo v žilo, ki ni bila niti meter visoka.

„Težko se privadiš,“ mi je dejal Kobal, ko smo se ustavili pred nizkim izkopom, „ko si navajen, pa ne greš drugam.“

Ali se bom privadil? sem se vprašal, ko sem šel kako uro na pol kleče, na pol leže vrtil v krhko premogovo plast. Zrak je bil bolj zadušljiv kot v katerem koli rudniku, kjer sem dotlej delal, tudi vročina je bila večja, prahu več, toda najhujše je bilo, ker nisem mogel delati stoje. Niso me bolela samo kolena, marveč vse telo. Kolikor dalje sem kopal, toliko bolj vroče in zadušljivo je bilo. Kaj bi dal za nekaj vdihljajev svežega zraka, obmorskega iz Mar-seilla ali Nice, planinskega izpod Pic de Nui, ali vsaj pariškega s Seine! Ta leta, ki so za menoj, sem bil res večkrat lačen kot si, trpel sem žejo in mraz, toda dihal sem svež, zdrav zrak, vzravnal sem se, kadar sem hotel, na vse strani sem imel dovolj prostora. Čeprav sem delal večinoma kleče, sem vsak čas treščil z glavo ob kamniti strop, ki je bil debel devet sto metrov. Samo za meter naj se zniža, pa bo iz Mar-ka Lamuta močnik.

Med malico me je Kobal prizanesljivo vprašal: „Kako je, Marko? Te daje?“

Medlo sem se nasmehnil.

„Tudi mene je spočetka. Pa se navadiš,

kot sem ti že rekel. Prvi teden je najbolj hudičevo. Vendar je bolje kot v visokem izkopu. Koliko manj dela s podpiranjem in, kar je glavno, več nakoplješ, zato tudi več zaslužiš.“

Ne, tu ne ostanem! sem si govoril, ko sem se po šihu opotekal proti jašku. Kilo prahu imam v pljučih, na sebi pa za prst na debelo črnega blata. Je tale pošast pred menoj res Kobal? Kakšen moram biti šele jaz? Na pogreb grem, poizvem, kar imam poizvedeti, in srečno, Mens in njegovi rudniki! Pogledam v Merlewald; če tam še ni nič, obiščem Petriča in druge rojake v Nieuux, če tudi tam ni nič, se vrnem v Pariz.

Šele prha me je nekoliko poživila. Ej, da le lahko spet gibam z rokami, stojim na nogah, gledam naokoli in mislim!

Popoldne sem se odpeljal z avtobusom v Triel. To naselje leži kakih osem kilometrov od Mensa, toda ves čas se pelješ med samimi rudarskimi naselji, mimo šahtov in drugih rudniških naprav, delavnic pa večjih in manjših krčem, kavarn, restavracij in hotelov. Ni takšne umazanije kot v Merlewaldu, tudi rudarske hiše po kolonijah niso tako puščobne. Če ne bi bilo v ozadju črnih stožcev jalovine, bi bil kraj svetel in prijeten.

Klambosa so že spuščali v jamo, ko sem prišel na pokopališče. Klambos! Ali ne dolgujem prav njemu največ tega, kar znam? Še več: da ni bilo njega, bi mati najbrž

MALICE

Za malico skrbno izberimo jedi. Zelo osvežujoče je sadje, pa tudi zelenjava, kot so redkvice, paradižnik, paprika, kumare itd. Pojemo še košček kruha, namazanega po možnosti s surovim maslom. Kadar pa je le mogoče, si privoščimo za dopoldanske ali popoldanske malice, posebno med delom, skodelico svežega mleka ali jogurta.

Dnevne obroke si moramo razvrstiti glede na delo. Če imamo kosilo pozno popoldne, z delom pa začnemo zgodaj jutraj, tedaj moramo imeti obilo malico. V primerih, ko je kosilo pozno, naj bo večerja lahka. Čimbolj pa bomo vrednost svojih dnevnih obrokov hrane približali tej razdelitvi, tem pravilneje bomo razdelili potrebne kalorije.

Malo kosov, veliko kombinacij

Dekleta, ki si urejajo garderobo, bi morala vedno misliti tudi na praktičnost: raje manj stvari, pa tiste lepe in iz dobrega blaga. Pomislimo samo, da nas stane živilja, ki naredi obleko iz cenenejšega blaga, prav toliko, kakor če naredi obleko iz dragega blaga. — Trpežnosti ene in druge pa nam ni treba posebej poudarjati.

Še nekaj o barvah. Mnogi trdijo, da ženski najboljše pristoji obleka v barvi njenih oči. Spet drugi pravijo, naj bi barva obleke izpopolnjevala barvo polti. Blede ženske naj bi torej nosile močne barve, rdeče, lične pa modre in zelene.

Res je treba upoštevati polt ter barvo las in oči, vendar je še vrsta drugih elementov, ki jih ne gre zapostavljati.

Dekle z okusom, ki si izbira garderobo, misli tudi na svojo postavo. Močnim postavam se dobro prilegajo temne barve brez pisanih vzorcev in progaste tkanine, ki morajo biti krojene po dolgem. Vodoravne črte se prilegajo samo vitkim.

Rdeča barva se lepo prilega črnki. Črna

Morda niste vedeli,

• da bo prerezana limona ostala dalj časa sveža, če jo bomo položili na krožnik, ki smo ga polili s kisom;

• da segreta mast ne skropi, če jo malo posolimo;

• da si prihranimo precej časa pri kuhanju, če imamo že pripravljeno prežganje. Naredimo takole: v posodi sprajimo približno pol kilograma moke brez vsakršnega dodatka. Moko večkrat premešamo, dokler ni svetlorumeno, zapečena. Ko se ohladi, jo presejemo, ker se pri praženju pogostoma napravijo kepice. Prepečeno moko shranimo v pločevinasto posodico. Kadar potrebujemo prežganje, segrejemo mast, dodamo prepečeno moko in ravnamo kot navadno. Če želimo pripraviti omako, dodajmo prežganje na koncu.

PRAKTIČNI NASVETI

Kolonjsko vodo lahko sami napravite, če zmešate nekaj kapljic parfema s 60-odstotnim alkoholom.

Igračke iz blaga lahko perete, če jih napolnite z drobnimi kosi penaste gume.

Če želite, da se vam lasje opomorejo, jih perite z mešanico rumenjaka in žlico ruma. Lasje bodo dobili lesk, razen tega bodo mehkejši in čvrstejši. Šampon in milo pri takem pranju nista potrebna.

Kadar čistite obleko z bencinom, pogosto ostanejo okrog očesnega mesta sledovi. Odstranimo jih z mešanico kuhinjske soli in bencina. Umazani rob zdrgnemo in ko se blago posuši, ga izčelkamo.

Jedilnik

Solata, hitra mesna enolončnica, skutina krema z jabolki

Solata: 75 dkg glavnate solate, olje, kis, drobnjak.

Hitra mesna enolončnica: 2 žlici olja, pol čebule, 15 dkg telečjega, 15 dkg govejega mesa, nekaj cvetače, 1 kolebarica, 3 korenčki, peteršiljeva korenina, kostna juha, 10 dkg mladega graha, sol, malo popra, 10 dekagramov riža, 1 paradižnik, žlička sesekljanega peteršilja in žlička naribanega sira.

Na olju prepražimo seseklano čebulo, zmleto meso, oprano zelenjavo, čez čas za-

lijemo s kostno juho, dodamo grah, sol, malo popra, prebran, opran riž in jed pokuhamo. Gotovi jedi dodamo olupljen, na kocke zrezan paradižnik, sesekljan peteršilj in nariban sir.

Skutina krema z jabolki: tri osminke litra mleka, 1 zavitek vanilijinega pudinga, 15 dkg sladkorja, pol kilograma jabolka, 40 dkg skute, 2 žlički ruma, 1 strok vanilje.

V vrelo mleko zakuhamo puding. Ko dobro prevre, ga ohladimo, mu primešamo sladkor, olupljena in na tanke rezine zrezana jabolka, pretlačeno skuto, rum, vaniljo in dobro premešamo.

kopaliških zidov niso bile več svetle in prijazne, videl sem samo črne stožce, najvišji, najbolj črni so bili tisti, ki so se dvigali tam na zapadu, kjer je nebo rdelo v zahajajočem soncu. To so rudarski nagrobniki. Ne bo eden izmed tistihle črnih nagrobnikov tudi moj spomenik? Tisti visoki, za katerim je nebo krvavo rdeče? Pisal bom v Pariz Micheletu, ki zna opisati take reči, naj pride in za delavski časopis napiše članek o teh črnih piramidah, tudi Amon mora zložiti pesem o njih.

Do groba sem prišel, ko so se pogrebi začeli razhajati. Z lopato sem zajel zemljo in jo vrget v jamo. Srečno, Klambos, hvala za vse, kar si me naučil! Tvoja smrt ni prizadela samo tvojo družino in tvoje znance, marveč tudi ostale rudarje in delavce. Vsaka nesreča stisne rudarjem pesti. Skoda, da nisi bral našega časopisa. Moramo prebuditi delavca, moramo skupno v boju Seveda bodo žrtve, toda ali tvoja smrt, Klambos, ni žrtev? Vendar če že padeš, padi v boju s svojimi sovražniki, s sovražniki delavstva. Nič mi ne bo, če bom padel v takem boju, toda ožgan od plina, zastrupljen, zmečkan v dvigalu, stisnjen pod devet sto metrov debelo plastjo kremenca? Ne, ne! Če le mogoče: ne! Vem, prezgodnja smrt mi ne uide, nagrobniki so že postavljeni, toda naj padem v boju nad zemljo, ne pod njo!

(Nadaljevanje sledi)

1933—1939

EVROPA PRED VIHARJEM

I. Reichstag v plamenih

Zadnja ovira — Ernst Röhm

Hitlerjeva vlada se je zatekla k nasilju. To je bila metoda vladanja in zastraševanja. Sodstvo ni imelo nobene prave veljave. Skupine SA so si uredile po zapuščenih skladiščih in kletah svoje „bunkerje“. Semkaj so vlačili svoje žrtve, jih mučili ali celo ubijali. Semkaj so zapirali tudi ljudi, ki so jih izpustili šele, ko so zanje dobili odkupnino. Oblasti so marsikateri zločin proglasile kot politični ukrep. V prvem času je to šlo v račun nacistični vladi. Ljudi se je lotil nemir, ker je zakonitost izgubila moč, ker je življenje postalo negotovo. Toda nasilje je našlo tudi svoje oboževalce — predvsem mladino. To je bil neke vrste prekucuški idealizem. V oddelke SA so se vključevali vedno novi deset tisoči, ki so hoteli zavreči stari način življenja. Mladina si je želela dramatičnih zapletov in akcije, ki jo je Hitlerjev prihod na oblast napovedoval. Nacistična propaganda je pričela večino nemškega ljudstva, da prihaja novo obdobje. Kazalo je, da je leto 1933 priložnost pritrjeno silo nemškega ljudstva, ki mu niso dali pozabiti „sramotnega“ miru v Versaillu. Porajalo se je upanje in vedno močnejša zahteva, da se Nemčija vrne v skupino veljave.

Ko je Hitler „zavzel“ oblast, je bilo v Nemčiji šest milijonov brezposelnih. To je bila močna armada zrevoletiranih bednikov, ki so bili pripravljeni iti za vsakim, ki bi jim obljubil vsakdanji kruh. V prvem letu svojega vladanja je Hitler sam podžgal svoje ljudi k akciji. Sredi junija 1933 je govoril na sestanku nacističnih voditeljev v Berlinu: „Zakon nacionalsocialistične revolucije se ne iztekel. Njegova dinamična sila usmerja danes razvoj v Nemčiji, razvoj, ki neustrašljivo vodi naprej k popolni spremembi življenja Nemcev...“

V Kielu je 7. maja 1933 govoril oddelkom SA v istem jeziku:

„Dolej ste bili garda ljudske revolucije. Vi ste privedli to revolucijo do zmage; za vedno bo združena z vašimi imeni. Vi morate biti jamstvo za konec te revolucije, a končana bo le, če se bo nemško ljudstvo vzgojilo v vaši šoli.“

Vse je kazalo, da bo ta skrajnost trajala vse dolej, dokler ne bodo nacisti očistili sleherne ustanove, podjetja, delavnice in urade ter vzpostavili nacistično kontrolo.

Člani oddelkov SA so bili zadovoljni: čakali so jih položaji in blaginja. V svojih preprostih glavah so mislili le na to, kako bodo sebi prigrabili to, kar so doslej pogrešali. Goebbels je napadal velike kapitaliste in „reakcije“. Politično ozračje je bilo naelektrizirano.

Vse kaže, da je Hitler podpiral revolucionarni val, ki je zajel nezadovoljneže, in ga izkoriščal za svoje smotre. Toda Hitler ni nikoli želel socialistične države. Že sredi leta 1933 je odločil, da ne bo dovolil, da bi „nacistična revolucija“ omajala gospodarstvo in ga onesposobila. Želel si je sodelovanja s težko industrijo in trgovino, da bi prebrel gospodarsko krizo in da bi ublažil brezposelnost, ki je razjedala Nemčijo. Zato je 6. julija govoril svojim reichstatthalterjem (državnim guvernerjem):

„Revolucija ni permanentno stanje stvari in ne smemo dovoliti, da pride v ta položaj. Umirjen tok revolucije moramo speljati v varne kanale evolucije...“

Zgodovina nas ne bo cenila po tem, ali smo odpustili in zaprli večje število gospodarstvenikov, temveč po tem, ali smo uspeli pri skrbeti delo... Ideja programa nam ne nalaga, da delamo kot norci in da vse prekopnemo na glavo, temveč da izvedemo naše zamisli pametno in oprezno.“

Že naslednji teden je v Berlinu govoril zbranim gauleiterjem:

„Politično oblast smo dobili hitro, z enim samim zamahom: v območju gospodarstva morajo naše stališče odrediti druga načela. Tu moramo napredovati korak za korakom, brez v akčnih naglih prekinitev dosedanjih pogojev, kar bi lahko privedlo v nevarnost temelje lastnega življenja...“

Hitler je pričel vključevati v svojo gospodarsko organizacijo stare izkušene strokovnjake in tudi kapitaliste. Krupp von Bohlen je oslal še naprej predsednik zveznega združenja nemške industrije. Thyssen je postal predsednik dveh močnih porenskih gospodarskih organizacij.

V nacistični stranki niso smeli govoriti o tem. Hitlerjev namestnik Hess je prepovedal

takšne razgovore in grozil z disciplinskimi kaznimi.

Julij 1933. Gospodarska kriza je bila na vrhuncu. Stari predsednik Hindenburg je poklical v Neudeck Hitlerja in ga opozoril na nered, ki so jih povzročili nacistični „nemški kristjani“ v protestantskih cerkvah. Hitler se je vrnil v Berlin in prisilil cerkvene voditelje v sporazum.

Hitler je sicer še govoril in kričal o revoluciji, vendar vsa njegova dejanja pričajo, da prehaja k novi politiki. V prvi vrsti je želel utrditi svoj lastni položaj. Zato se mu je upiralo igračkanje z revolucijo in eksperimentiranjem. Naj je še toliko dokazoval, vendar mu ni uspelo prepričati vse svoje bližnje sodelavce v nujnost zmernejše politike. Tej politiki so se uprli predvsem voditelji oddelkov SA in drugi, ki so zagovarjali radikalnejše mere in so v nacističnem pokretu videli orožje proti kapitalu ter zahtevali, da se revolucija ne sme zaustaviti na pol poti.

Voditelj SA oddelkov je bil Ernst Röhm — načelnik štaba. Lahko je govoril v imenu sto tisoč ogorčenih članov SA, ki so se čutili prikrajšani in niso želeli konca revolucije vse dotlej, dokler ne bodo tudi sami preskrbljeni z delom in položaji. Ta odpor je povečal še Göring, ki je v začetku avgusta 1933 razpustil pomožno policijo SA, češ da ni več potrebna. Ta ukrep je bil že znamenje nove Hitlerjeve politike. Ernst Röhm je kaj hitro odgovoril. Že 6. avgusta je na velikem zborovanju v „Tempelhofeldu“, kjer se je zbralo 80.000 članov SA, dejal:

„Vsakdo, ki misli, da so naloge SA uresničene, se bo moral pomiriti z mislijo, da smo mi tu, da nameravamo tu tudi ostati in naj se zgodi karkoli.“

V Nemčiji se pričinja novo obdobje. Krožijo glasovi o potrebi druge revolucije. To vprašanje postane glavno vprašanje nemške politike v zadnjih mesecih leta 1933 pa tja do polovice 1934. leta.

Zahteva po drugi revoluciji postaja vedno glasnejša in preteča. Röhm, Goebbels in

drugi voditelji SA se vržejo v kampanjo proti „reakciji“. Beseda „reakcija“ je imela silno širok obseg. Vključevala je sleherni sloj in slehernika, ki so ga skrajni nacisti sovražili: kapitaliste, junkerje, konzervativne politike, višji armadni oficirski zbor, ugledne meščane, bogataše in vse tja do uradnikov v civilnih službah. Oddelki SA so se otožno ozirali nazaj v pretekla leta, ko se jim je zdelo, da korakajo v „obljubljeno deželo“, kjer bo dovolj plena, kjer jih že čaka dobra služba in privilegiji. Sanje so se jim umikale, Hitler jih je pozabil. Ostali so na ulici praznih rok. V svojem žargonu so SA-jevci govorili, da je „potrebno očistiti svinjak in pognati požrešne svinje proč od korit“.

To je bilo stališče navadnih članov SA. Voditelji SA pa so se v tem času spoprijeli z armado. Šlo je za staro vprašanje, za katero sta se dajala Hitler in Röhm že dalj časa. Röhm je zahteval, naj se oddelki SA spremenijo v redno vojsko in naj vojsko reorganizirajo tako, da poženejo stare poklicne generale. Hitler ni bil tega mnenja. Predobro se je spominjal 1923. leta, ko ga je takšna politika privedla v konflikt z armado in je tedaj pogorel. Trdno je sklenil, da podobne napake ne bo ponovil. Cenil je nevtralnost armade, ki je dopustila, da je postal kancler. Sedaj mu je bila armada naklonjena in zadovoljna, ker je z odločno roko odstranil nevarnost državljanske vojne. Armada je bila zadovoljna, ker ji je Hitler venomer zagotavljal neodvisni položaj v državi in ji priznaval njeno tradicionalno prvenstvo.

Glavna osebnost v armadi je bil general Werner von Blomberg, obrambni minister v Hitlerjevi vladi. Armada je Hitlerja podpirala, ker se je strinjal s ponovno oborožitvijo Nemčije. Potreboval je generale, ker so bili strokovnjaki in so tudi sami želeli močno in veliko armado. To je želel tudi Hitler in tudi vemo zakaj. Toda to ni vse, kar je treba vedeti, da razumemo obojestransko naklonjenost. Hitler je razen tega vedel, da stari predsednik Hindenburg ne bo več dolgo živel. Hitler je računal na ta položaj in zato ni hotel prezreti dejstva, da bo potreboval armado.

Röhm se upira

Konec leta 1933 so oddelki SA šli skoraj tri milijone moč. Röhm je torej poveljeval vojski, ki je bila skoraj dvajsetkrat večja kot Regularna vojska Reicha. Voditelji SA so gledali v svoji vojski edino revolucionarno armado, ki bo Nemčiji vrnila prejšnjo moč. (Versajski mir je namreč Nemčiji dovoljeval redno vojsko sto tisoč moči!) Voditelji SA so sovražili kruto vojaško lestvico poklicne vojske. Bili so bezniki, ker so jih profesionalni generali prezirali in podcenjevali. Voditelji SA so si sami želeli bleščečih naslovov. Röhm je zato kričal Rauschnigu:

„Osnova — nove armade — mora biti revolucionarna. Ne morete ji revolucionarnosti kasneje vbrizgati. Le enkrat se je pokazala priložnost, da ustvarimo nekaj velikega, da dvignemo svet z njegove osi. Toda Hitler me zavrača z lepimi besedami... Po dedovati hoče armado že urejeno in kompletno. Namerava jo prepustiti „ekspertom“, da jo malo obtežijo. Pravi, da bo kasneje napravil iz nje nacionalsocialiste, a dotlej jo prepusti „prukim generalom“. Ne vem, od kod bo dobila revolucionarnega duha. Generali so isti stari tepci in bodo prav govorili o isti prihodnji vojni.“

Röhm ni imel prav. Kasneje bo Hitler pometal z generali tako, kot si je Röhm sam želel, toda v prvih letih ni dovolil, da bi ga Röhm motil v njegovih načrtih.

Hitler je v svojih govorih v drugi polovici leta 1933 zagotavljal generalom, da bo zvest svojim obljubam. Tako se je 23. septembra zahvaljeval armadi za njen delež v dneh, ko je postal kancler:

„Zagotavljam armadi, da ne bomo nikoli pozabili, da v njej gledamo nosilca tradicij stare slavne armade in da bomo z vsem svojim srcem in z vso svojo silo podpirali duha stare armade.“

V vrstah SA je napetost rasla. Oddelki SA se niso vključili v redno armado. Nacistična stranka jih je vedno manj potrebovala, kajti njen revolucionarni val je že plahnel. Življenje se je polagoma urejevalo. Člani SA so čutili, da postajajo zaradi svojih prejšnjih in sedanjih početij nezaželeni. To njihovo razpoloženje je izrazil Röhm v svojem govoru v berlinskem „Sportpalastu“:

liti, da se je ta politični instrument že v nekaj letih razvil v tisto silo, ki mi je omogočila, da sem pričel končno borbo za oblast in uspel zrušiti marksističnega sovražnika.

Zato čutim ob obletnici nacionalsocialistične revolucije dolžnost, da se zahvalim Tebi, dragi moj Ernst Röhm, za neizbrisne usluge, ki si jih storil nacionalsocialističnemu gibanju in nemškemu ljudstvu in da te prepričam, kako zelo sem hvaležen usodi, da lahko take ljudi, kot si Ti, imenujem svoje prijatelje in soborce.

Z resničnim prijateljstvom in poštovanjem, polnim zahvale, Tvoj

Adolf Hitler

Ernst Röhm je vztrajal pri svojem. V februarju 1934. leta je predlagal vladi, naj uporabi oddelke SA kot osnovo za povečanje armade in naj imenuje vlada posebnega ministra, ki bo skrbel za oborožene sile ter za vse neregularne vojne organizacije in organizacije veteranov. Pričakoval je, da bo imenovan na ta položaj on sam — Ernst Röhm.

Armada se je vznemirila. Stari Hindenburg je pristal, da Hitler postane kancler, toda pridržal si je pravico, da sam imenuje obrambnega ministra. Vrhovno poveljstvo armade je soglasno zavrnilo ta predlog in sporočilo predsedniku Hindenburgu, naj prepriča Röhmovo vmešavanje v armadne zadeve.

Hitler ni bil na Röhmovi strani. Oddelki SA so vzbujali v inozemstvu (kot strankini oboroženi oddelki) precejšnjo pozornost. Na sestankih komisije za razorožitev v Ženevi so največ govorili prav o teh oddelkih. Ko je 21. februarja obiskal Hitlerja angleški predstavnik Anthony Eden, mu je Hitler ponudil, da zmanjša oddelke SA za dve tretjini in da bi bil pripravljen odobriti načrt za nadzor, po katerem bi lahko ugotavljali, da oddelki ne nosijo orožja in da nimajo vojaških vaj. Te predloge je Hitler ponovil tudi v aprilu. To je bila Hitlerjeva taktika. S tem je odvrčal pozornost od ponovne oborožitve nemške armade (Reichswehra), ki je že tekla.

Röhm ni miroval. Odnosi med njim in obrambnim ministrom von Blombergom so se naglo slabšali. To dokazuje tudi pismo, ki ga je von Blomberg pisal 2. marca 1934. leta Hitlerju. Pismo so po vojni zaplenili med nemškimi dokumenti. Blomberg je opozoril Hitlerja na rekrutiranje in oboroževanje specialnih štabnih gardistov SA:

„To bo šest do osem tisoč SA, trajno oboroženih z revolverji in brzostrelkami v sektorju VI. vojne oblasti samega Glavnega štaba.“

Bilo je konec marca 1934, ko so se v inozemskem tisku (Associated Press) pojavili glasovi, da vlada v vodstvu nacistične stranke nesoglasje. Toda le nekaj dni kasneje je Hitler pozabil na svoj bes, ki so ga povzročile take in podobne govorice o nesoglasjih v njegovi stranki. Obvestili so ga namreč naskri vaj (in tudi von Blomberga), da predsednik Hindenburg ne bo več dolgo živel. Mora se torej pripraviti! Predsednik je lahko samo eden — Adolf Hitler. Torej, pozor!

Sedaj je moral imeti dobre odnose z armado. Hitlerju se je kmalu ponudila izredna priložnost, ko se je 11. aprila 1934. leta vkrca na križarko „Deutschland“, da bi prisostvoval pomorskim manevrom. Spremljali so ga obrambni minister von Blomberg, načelnik štaba nemške armade von Fritsch in admiral Erich Raeder, načelnik štaba nemške mornarice. Na ladji so se končno dogovorili in tu so zavrnili Röhmove načrte. Kajti ko se je Hitler vrnil z manevrov, je ponovno ponudil Franciji in Angliji zmanjšanje oddelkov SA.

Hitler določen za Hindenburgovega naslednika

Ko so se v Neuheimu 16. maja zbrali višji oficirji, da bi se dogovorili o nasledniku predsednika Hindenburga, je von Blomberg predlagal Hitlerja. Predlog so oficirji sprejeli šele tedaj, ko jim je von Blomberg pojasnil pogoje pakta, ki so ga sklenili na križarki „Deutschland“.

Röhm je zvedel za Hitlerjeve ponudbe Franciji in Angliji za zmanjšanje oddelkov SA. O tej ponudbi so namreč pisali praški listi. Na Hitlerjevi strani je bila armada. Na Hitlerjevi strani je bil tudi Göring, katerega je Hindenburg avgusta 1933 podelil čin generala. To je ambicioznemu Göringu mnogo pomenilo in zato ni čudno, da je stopil na tisto stran, ki ga je dvignila. Z Röhmom sta bila v najslabših odnosih.

Göring je začel zbirati policijske sile „za specialne naloge“, ki jim je sam poveljeval.

Nepričakovano je 1. aprila 1934 imenoval za šefa Gestapa Heinricha Himmlerja, dotedanjega šefa bavarske policije in „Reichsführerja“ črnih srajc — SS.

Orem let prej — leta 1926 — je Hitler ustanovil poleg oddelkov SA („Sturm Abteilungen“) še posebno vrsto strankinih oboroženih sil z imenom „Schutz Staffeln“. Od tod ime SS. To je bil začetek slovityh oddelkov SS. V SA so sprejeli slehernega, ki je izrazil željo, da bi nosil „rjavo“ srajco. V „zaščitne odrede“ SS so sprejemali samo izbrane ljudi, ki so jih oblekli v črno uniformo z mrtvaškimi glavami. Njihova naloga je bila čuvati in braniti nacistično gibanje. Himmler je leta 1930 prevzel poveljstvo nad SS in ostal komandant do njihovega neslavnega konca.

(Se nadaljuje)

Enotnost in „Hej Slovani“ ter KPOe in Travnikar

„Enotnost“, ki je po katastrofalnem porazu KPO pri zadnjih parlamentarnih volitvah očitno zgubila sapo, da je pozabila na svoje napovedane pojasnitve, se v zadnjem času trudi spet za svojo poživitev. V to svrhu se je, kakor razberemo iz zadnje številke njenega za bližajoče se deželno-zborske volitve spet mimogrede obnovljenega glasila, udeležila izleta aktivistov KPO v slovaško Bratislavo. Ob navdušenju nad govorom svojega predsednika na žalost nič ne piše o razočaranju tistih udeležencev, ki niso šli kot aktivisti KPO, marveč zaradi svojega veslovanskega navdušenja, a so morali doživeti, da jim je bila prepovedana himna svojega navdušenja „Hej Slovani“.

Menda je prav to vzrok, da je Enotnost po dolgem času sklicala spet sestanek, na katerem so se ob navzočnosti prominentnega člana KPO navduševali za enotnostne ideje pobeglega antikomunista Travnikarja kot edino zveličavne za koroške Slovence. Sicer pa to ni nič čudno, saj se te ideje na zunaj popolnoma ujemajo s programom znanega sklicatelja pustnega večera pri Janachu v Celovcu pred dvema leti. Zato tudi prelete in na novo servirane te stare ideje našega človeka ne bodo prepričale, zlasti ne, ker se za njimi skriva vsebolj realna težnja aranžerjev sestanka, ki bi hoteli pri pomladanskih volitvah dobiti čim več Slovencev za KPO. Izlet v Bratislavo ni bil zastoj izlet aktivistov KPO.

Namesto Kadrasa Vestnik

„Naš tednik-Kronika“, pardon, iz Rima došli pisec se je v zvezi z našim poročilom o zadevi Korpič dovolil zloben izpad proti našemu listu. Na zavijajoča namigavanja se nam ne zdi potrebno odgovarjati prvič zaradi pisca, ki je prišel z nalogo intrigriranja proti slovenskemu naprednemu gibanju na Koroško, drugič pa, ker iz družinskega spora nečemo delati senzacije.

Pač pa je zelo značilno, da glosator našega poročila svojim bralcem ni posredoval tudi naše kritike generalnega vikarja, ki sicer tako zagovarja pravico staršev, ka-

dar gre proti koroškim Slovincem, je pa v tem primeru nikakor noče priznati. Zlasti zategadelj nerazumljivega izpada ne jemljemo tragično, ker vemo, da je le-ta pač posledica in izvajanje Kadrassovega dekreta Tedniku, katerega smo v veliko jezo go-tovih krogov objavili v našem listu. Saj to razumemo! Le zakaj je potem potrebno napadati Vestnik in njegovo pisanje, če Kadrasa in njegovih profilslovenskih ukrepov in odlokov krilizirati ni dovoljeno? To-zadevna resnica bi bila bolj krščanska...

Špedicijski delavci v borbi za zvišanje mezd...

Delavci v prevoznih podjetjih na Štajerskem so v ponedeljek stavkali, ker doslej niso uspeli v svojih prizadevanjih za izenačenje svojih mezd z onimi špedicijskih delavcev na Dunaju. Delavci namreč zahtevajo, da bi kolektivne pogodbe po deželah zamenjala enotna kolektivna pogodba, ki bi veljala za vso državo. Na ta način bi dosegli tudi enake mezde kakor jih imajo špedicijski delavci dunajskih podjetij.

Zahtevi štajerskih špedicijskih delavcev so se pridružili tudi koroški tovaršiši. V soboto so imeli v Celovcu zelo burno zborovanje, kjer so zagrozili z stavko in ostro obsojali neprenehno naraščanje cen, med

tem ko njihove mezde zaostajajo za mezdami na Dunaju.

... in grožnja pekov s stavko

V vrsto delojemalcev, ki se borijo za izboljšanje svojih delovnih pogojev, spada tudi delavci v pekarnah. Pri njih gre trenutno za vprašanje delovnega časa v sobotah in je prišlo zlasti na Zgornjem Avstrijskem že do grožnje s stavko. Podjetniki namreč zahtevajo, da bi morali delavci v sobotah začeti z delom že ob treh zjutraj, medtem ko je bil doslej začetek dela ob štirih zjutraj. Podobne probleme imajo tudi v drugih predelih Avstrije v tistih mestih, kjer morajo pekarne v sobotah zapreti že ob enih popoldne. Trenutno so v teku še pogajanja, od katerih uspeha bo odvisno, ali bodo pekarski delavci na Zgornjem Avstrijskem v prihodnjih dneh stavkali ali ne.

Sadna drevesca, veliko cenejša in močnejša kot drugod, Vam nudi drevnica Polzer, p. št. Vid v Podjuni.

Nenehno naraščanje motornih vozil v svetu

Po podatkih, ki jih je nedavno objavilo trgovinsko ministrstvo ZDA, se je lani povečalo število registriranih vozil v svetu za 5 %. Dne 1. januarja letos je znašalo to število na vsem svetu 113.024.224, leto dni prej pa 108 milijonov 12.260. Zanimivo pa je, da izkazuje največji porast števila registriranih motornih vozil azijske države, ki so imele ob začetku letošnjega leta 3.465.107 motornih vozil oziroma za 22 % več kot ob začetku lanskega leta. Lanski porast števila registriranih motornih vozil v Evropi je znašal 10 %, s čimer se je omejeno število dvignilo na 27 milijonov 174.229, v Afriki pa za 12 % in je doseglo 2.320.248 motornih vozil. V ZDA je bilo 1. januarja letos v prometu 56.870.685 registriranih osebnih avtomobilov, 11.158.560

tovornjakov in 270.163 avtobusov. Po podatkih iz istega vira je imela Sovjetska zveza navedenega dne 500.000 osebnih avtomobilov, 2.965.000 tovornjakov in 35.000 avtobusov. Ob istem času je imela Francija 6.040.086 registriranih motornih vozil, Velika Britanija 5.912.708, Zahodna Nemčija pa 3.777.900.

Prva smrtna žrtev letošnje smučarske sezone

V začetku letošnje smučarske sezone v Avstriji zaznamujejo minulo nedeljo prvo smrtno žrtev. Na tako imenovani Mutteralm na Tirolskem je 16-letni učenec Rudolf Praxmeir iz Innsbrucka strmoglavil tako nesrečno, da je obležal na mestu mrtve.

Novelizacija zakona o kovancih

Zakon o srebrnih kovancih iz leta 1955 nameravajo novelizirati. Po tem bi bilo mogoče kovati srebrne novce po 5 šilingov. Obtok srebrnih kovancev je znašal 31. julija 1959 963 milijonov šilingov, medtem 121 milijonov po 50, 426 milijonov po 25 in 416 milijonov po 10 šilingov. Delež na glavo vsakega avstrijskega prebivalca znaša nekaj nad 137 šilingov. Ta vsota se nanaša samo na srebrne spominske kovance, pri izdaji 10 šilingov srebrnih kovancev pa so zvišali kvoto na glavo na 200 šilingov.

Kovanega drobiža iz neplemenitih kovin

je bilo 31. julija v obtoku za 273 milijonov šilingov, od tega 112 milijonov šilinskih kovancev. Delež kovanega drobiža znaša na glavo okoli 39 šilingov. Skupno je bilo sredi leta za 1236 milijonov šilingov kovanec v prometu. Po novelizaciji zakona bodo kovali naslednje nove novce: po 10 grošev iz aluminija, po 50 grošev iz aluminija in bronca, po šilingu iz aluminija in bronca, po 5 šilingov iz srebra, kakor tudi take po 10 šilingov. Leta 1960 nameravajo izdati za obletnico plebiscita spominski kovanec po 25 šilingov. Kovanec po dva šilinga ne bodo več na novo izdali.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Vsak dan razen ob sobotah in nedeljah ob 14.00 poročila in objave.

Sobota, 28. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.15 Zalost in veselje.

Nedelja, 29. 11.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljam in voščimo.

Ponedeljek, 30. 11.: 14.00 Poročila in objave. Pregled sporeda. Pojeta ženski in moški zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 17.55 Za našo vas.

Torek, 1. 12.: 14.00 Poročila in objave. Babica pripoveduje...

Sreda, 2. 12.: 14.00 Poročila in objave. Kar želite, zagrmo.

Četrtek, 3. 12.: 14.00 Poročila in objave. Koroški zbori.

Petek, 4. 12.: 14.00 Poročila in objave. Venček narodnih. Iz popolne torbe.

Sobota, 5. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Sobota, 28. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Slovenska oddaja — 13.00 Dunajski humor — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Otroška oddaja — 16.00 Posneno za Vas — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 18.15 Slovenska oddaja — 19.30 Odmev časa — 20.15 Opereta — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.45 Mala melodija — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Šolska oddaja: Schillerjev „Wilhelm Tell“ — 11.00 Poljudne viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 13.30 Pet minut agrarne politike — 13.35 Slavni umetniki — 14.45 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 19.15 Hopa! — dvojčki — 19.30 Radijska družina — 20.00 Operni koncert — 21.20 Šola razuma — 21.50 Sport.

Nedelja, 29. november:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 7.30 Slovenska oddaja — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Nedeljske melodije — 11.00 Glasbena nedeljska promenada — 11.30 Veselo petje, veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine: Kmalu pride Miklavž — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesni orkester — 19.00 Sport — 20.10 „Pošten človek“, radijska igra — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.10 Veselo melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je navega — 10.05 Dunajski zanjir — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Glasba za prijatelje operet — 18.00 Španske overture — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.10 Lepi glasovi, lepe melodije — 21.45 Sport — 22.10 Očarljive melodije.

Ponedeljek, 30. november:

I. program: 8.00 Operni koncert — 14.00 Slovenska oddaja — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kalček — 16.00 Za veselo popoldne — 17.55 Slovenska oddaja — 18.30 Mladina in gledališče — 19.30 Odmev časa — 20.15 In kaj mislite Vi? — 21.30 Popevke — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Mali kalendarij — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 14.00 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.15 Aktualna reportaža — 16.30 S sončnega juga — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 20.00 Dirigira Wilhelm Furtwängler — 21.55 Sportni komentar.

Torek, 1. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Koroški hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik — 14.00 Slovenska oddaja — 15.15 Stara glasba — 17.10 Zabavna glasba — 17.40 Iz parlamenta: Proračunska razprava — 19.00 Ljuba mamilica — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Gonij in boginja“, radijska igra.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosim, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Ženska oddaja — 16.30 Glasba za mlade zaljubljene ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Esperanto — 17.55 Za delopust — 19.30 Najraje doma — 21.10 Vsaka stvar ima dve plati — 21.55 Sport — 22.10 Pozdrav z Dunaja.

Sreda, 2. december:

I. program: 8.00 Da, lo je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 12.50 Iz parlamenta: Proračunska razprava — 14.00 Slovenska oddaja — 14.45 Glasba za mladino — 16.30 Knjige za božič — 17.40 Iz parlamenta — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 Odmev časa — 20.15 Glasba brez stalitaj — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.45 Mala melodija — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Lahka hrana — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Španske kitarke — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro pomešano — 13.30 Za ljubitelje oper — 14.15 Sodabni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Majhen glasbeni izbor — 17.10 Kulturne vesti — 19.15 Za prijatelje planin — 20.00 Štirje proti štirim — 20.30 Vindobona, li prekrasno mesto — 21.55 Sport.

Četrtek, 3. december:

I. program: 8.00 Operni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 12.50 Prenos iz parlamenta: Proračunska razprava — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan šopek melodij — 17.30 Kmečka oddaja — 17.40 Iz parlamenta — 19.30 Odmev časa — 20.15 Lovaška ura — 21.00 Zveneča alpska dežela — 22.10 Pogled v svet.

Petek, 4. december:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 12.50 Prenos iz parlamenta: Proračunska razprava — 14.00 Slovenska oddaja — 16.00 Orkestra Harry Hermann in Max Greger — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoladni kon-

cert — 17.40 Iz parlamenta — 19.15 Pestro pomešano — 19.30 Odmev časa — 19.45 Doživljaji sprehejalca — 20.15 Halo, tenageriji! — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro pomešano — 13.30 Za prijatelje opere — 14.40 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Radijska igra — 21.55 Sport.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 29. 11.: 17.00 Za otroke — 17.40 Za mladino — 18.10 Za družino — 19.30 Družina Leitner — 20.05 Lortzingova opera „Car in Ieser“, prenos iz nemške televizije.

Ponedeljek, 30. 11.: 19.30 Vedno ko je pomlad — 20.20 Sport — 20.40 Angel ali grešnica, kriminalni film. Torek, 1. 12.: 19.30 Vrsta dokazov, kriminalna igra — 20.15 „Kakor vam drago“, komedija Shakespeara.

Sreda, 2. 12.: 17.00 Za otroke — 17.30 Čudežno okno — 17.45 Ravnane z živalmi — 19.30 Pomočniki človeštvu — 20.20 Filmska komedija.

Četrtek, 3. 12.: 19.30 Sport — 20.20 Sah smrti — 20.50 „Veliki nož“, igra, prenos iz nemške televizije.

Petek, 4. 12.: 19.30 Gospodinja — 20.20 „Mož brez morale“, igra.

Sobota, 5. 12.: 19.30 Čuda živalstva — 20.20 „Quiz brez naslavl“.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 28. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 V ljudskem tonu — 8.35 Iz filmov in glasbenih revij — 9.30 Poje moški zbor Svoboda iz Hrastrina — 9.45 Trio Darke Škoberneta — 10.10 Operne arije pojo naši solisti — 11.00 Ritmi latinske Amerike — 11.30 Pionirski tednik — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Venček narodnih — 13.30 Vesela godala — 13.55 Naši mladi solisti pred mikrofonom — 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Na planu smo videli — 16.00 Z revij godb na pihala — 17.10 Kvintet Jožeta Kompiča — 17.25 Obisk pri naših solistih in skladateljih — 18.00 29. november in politika aktivnega sožitja — 18.15 Za jutrišnji praznik — 20.00 Prenos svečane akademije v počastitev 29. novembra — 21.30 Za prijeten konec tedna — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.10 Do polnoči v plesnem ritmu.

Nedelja, 29. november:

6.00 Viharjate zastave! — 7.15 Delovni kolektivi čestitajo — 8.00 Minilo je 16 let — 8.05 Vsa domovina praznuje — 9.00 Slavnostni zvoki — 9.30 Lepo je biti mlad — 11.00 Dobro srečo, domovina — 11.30 Slj je za našo prihodnost — 13.30 Čestitke in pozdravi — 15.15 Melodije za zabavo — 16.00 „Ura za optimiste“ — 18.00 Slovenski poslanci po Jugoslaviji — 18.30 „V domačem krogu“ — 20.00 „Hlapec Jernej“, opera.

Ponedeljek, 30. november:

6.00 Budnica — 6.30 Napevi za dobro voljo — 7.35 Pihala v vedrem ritmu — 8.00 Melodije in popevke za praznično jutro — 8.30 Mladinska radijska igra — 10.30 „Iz domače skrinje“ — 11.40 Naj žive vsi narodi — 12.00 Po sledovih naših borcev — 13.30 Voščila — 15.40 Srečanje dveh dežel: Narveška — 16.00 „Padajmo, bratje, si roke!“ — 16.30 „Pokaži, kaj znaš“ — 18.00 Po stranah in tipkah — 18.30 Sportni tednik — 20.00 „Na ljubljanski promenadi“ — 20.50 „Car opere“.

Torek, 1. december:

5.00 Pajoča budilka — 5.25 Naše pesmi — 5.45 V našem ritmu — 6.15 Pisan spored za dobro jutro — 8.00 „Sloji tam gori parizan...“ — 9.00 Gospodinjstvo na novih poteh — 9.30 Od melodije do melodije — 10.00 V svetu opernih melodij — 11.30 Za naše mole — 12.00 Poskočna harmonika — 12.15 Kmetijski nasveti: Vrt v decembru — 12.40 Novi posnetki domačih pevcev in ansambl — 14.15 Prikljubljene operne melodije — 14.40 Voščila — 15.40 Slovenski poslanci po Jugoslaviji — 16.20 „Popolnavanje s popevkami“ — 18.00 Iz zbornika spominov — 18.20 Odlomki iz operete „Melodije srca“ — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.30 Radijska igra — 21.30 Jugoslovanski narodni ples za klavir.

Sreda, 2. december:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Mladina poje — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.10 Arije iz italijanskih oper — 10.40 Iz filmov in glasbenih revij — 11.25 Radijska šola — 12.00 Vaški kvintet ter Božo in Miško — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Pisani zvoki iz Dravskega polja — 13.30 Poje akademski zbor „Tone Tomšič“ — 13.45 Bolelni intermezzo — 14.25 Radijska šola — 15.40 Novosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.30 Zabavni palparuri — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 Izberite melodije tedna!

Četrtek, 3. december:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Od tu in tam — 8.40 Poročilo Slovenske filharmonije — 9.00 Počasno in poskočno — 9.25 Popevke in melodije na tekočem traku — 10.30 Z evropskimi plesnimi orkestri — 11.30 Oddaja za zabavo — 12.00 Miro Brajnik poje znane slovenske samospeve — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesni braških jugoslovanskih narodov — 14.25 Sport in športniki — 14.40 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.35 Popevke se vrstijo — 17.10 „Kaj bi jaz tebi dal“ (slovenske narodne) — 17.45 Ljubljanski jazz-ansambel — 18.15 Spoznavajmo naše umetnike: basist Miroslav Cengalovič — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Napevi iz Mahika.

Petek, 4. december:

5.00 Dobro jutro! — 9.20 Sprehod po Rimu — 9.45 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.10 Prizor iz Mozartove opere „Don Juan“ — 10.35 Od popevke do popevke — 11.30 Družina in dom — 11.45 Zbor primorskih študentov „Vinko Vodopivec“ — 12.00 Iz Verdijeve opere „Otello“ (solisti Vilma Bukovec in Jože Goslić) — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Ciganske melodije — 12.45 Narodne pesmi — 13.55 Trio Avsenik — 14.25 Radijska šola — 15.40 Iz svetovne književnosti — 17.20 Veliki zabavni orkestri — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Plesni orkester radia Ljubljana (Bojan Adamič) — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 O morju in pomorščakih.